

శ్రీ అభినవ సరస్వతి.

యనునొక మాసపత్రిక.

అష్టావధాని, జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రిచే
బ్రచురింపబడుచున్నది.

గుంటూరుజిల్లా, పల్నాడుతాలూకా, జానపాడు.

సంపు 3.] 1911సం॥ సెప్టెంబరు, అక్టోబరు. [సంచిక 9-10
విషయములు.

- 1 గుంటూరుసమాచారము.
- 2 గోపాలనిశ్రీరామనిర్యాణము.
- 3 గుంటూరుశతావధానము—తిరుపతివెంకటేశ్వరులు,
- 4 పల్నాటి వీరభాగవతము—ముదిగొండ వీరభద్రకవి.
- 5 లక్ష్మీవిలాసము—రాయసము వెంకటపతి.
- 7 చిత్తూరుజిల్లా తీర్థవిమర్శనము—పత్రికాధిపతి.
- 8 ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు.

చందానిర్ణయము సంవత్సరమునకు.

ప్రధానపోషకులకు	రు 25-0-0—సహాయకులకు	రు 5-0-0
పోషకులకు	రు 10-0-0—చందాదారులకు	రు 2-0-0

భారతీవిలాస ముద్రాక్షరశాల, నర్సారావుపేట.

Printed at the Bharathi Vilasa Press,
Narasarowpet And published at Janapadu,
by the Editor Astavadhani
Janapati Pattabhirama Sastry.

1911

ఈసంవత్సరము చందాయించిన—

స హా యు లు .

- 1 సూరి దేవర సుబ్బానాయుడుగారు, తుమ్మపూడి.
- 2 తంగెడ నరసింహారావుగారు, కరణం, మొర్జంపాడు.
- 3 పిరాట్ల సీతాకాంతంగారు, చింతపల్లి.
- 4 పిరాట్ల సత్యనారాయణగారు, చింతపల్లి.
- 5 కొప్పరాజుగురుచంద్ర శేఖరరావుగారు, ఫారెస్టుగాడ్డు, మేళ్ళవాగు.
- 6 రామసింగుగారు, నెల్లూరు.
- 7 ఏలేశ్వరం వెంకటసుబ్బారావుగారు, వకీలు, సిద్దిపేట.
- 8 కంచర్ల లక్ష్మయ్యగారు, ఫారెస్టుగాడ్డు పాపయ్యపాలెం.
- 9 వెలుగురి పిచ్చయ్యగారు, పెదకొడమగుండ్ల.
- 10 గోరంట్ల పున్నయ్యగారు, వుప్పలపాడు.
- 11 వుప్పలపాటి వెంకటసుబ్బయ్యగారు, కరణం వుప్పలపాడు.
- 12 కాకుమాను హనుమయ్యగారు, నర్సారావుపేట.
- 13 సైదుఖాసింసాహెబుగారు, ఫారెస్టుగాడ్డు, చింతపల్లి.
- 14 రాజశేఖరుని లక్ష్మీనారాయణగారు, కరణం, చిట్యాల.
- 15 ముప్పాళ్ల వైశ్యులు ముప్పాళ్ళ.

ఇవ్వవలసినవారు—

- 16 ఘడియారం వెంకటశివశాస్త్రిగారు, సంగంజాగర్లమూడి.
- 17 బూదరాజు వెంకటసుబ్బయ్యగారు, కరణం, స్వర్ణ.
- 18 తుమురుగోటి నరసింహారావుగారు, తిరుమలగిరి.
- 19 కలవలపల్లిరంగయ్యశాస్త్రిగారు, భాస్కరాచార్యులు, యేలూరు.
- 20 మంచిళ్ళ నారాయణరావుగారు, కంభంపాడు.
- 21 మెదకు శేషారావుదేశముఖుగారు, నల్లబల్లి.
- 22 చింతలచెర్వు గోవిందరెడ్డిగారు, గ్రామమునసబ్ చండ్రాజుపాలెం.

శ్రీమత్

అభినవ సరస్వతి.

ఇది మాసమున కొకతూరి ప్రచురింపబడును.

సంపు 3. } విశోధిక్య భాద్రపదాశ్వయుజములు. { సంచిక 9.

గుంటూరు సమాచారము.

గుంటూరులో గొంతలుపెద్దమనుష్యులు శ్రీ తిరుపతివెంకటేశ్వరుల నాహ్వానముచేసిరినియు అగష్టు 19-20 తేదీలలో సంపూర్ణతానధానము జరుగఁగలదనియు నాకొక స్నేహితుఁడువిలిఖించె-అందుపై 19వ తేదీకే పోవునట్టివార్తపై నేక 20వతేది గుంటూరుప్రవేశించి శ్రీవకానందాద్య నేక గ్రంథపరిణముచే వారి విద్యత్కవిత్వాదితయ మెఱింగియున్నవాడగుట నట్టిమహానుభావులదర్శన మెప్పుడు చేయుదునాయను శక్తతాపాటుతో వారిఁబసకుఁజేగునొకి నాయుంటిముందట బైస్కీలున గల్గిపూజండ్లను మూఁగియుండి యంతఃప్రవిష్టుఁడగుటకే యతిశ్రమపడవలసినచ్చి యెట్టకేలకుఁ బ్రవేశించియుఁ గొంతకాల మీఠవలనే పడియుంటిని-అందుకుఁగారణము వారిదర్శనమునకువచ్చిన మహాజనులందఱుమే-అయ్యెడఁ గొప్పరపువెంకటసుబ్బరాయ శర్మ గారును మఱికొందఱు పెద్దమనుష్యులును విచ్చేసి వారితోసంభాషించుచుండిరి. ఈసుబ్బరాయశర్మ గారును నాంధ్రకవిత్వ మత్యాశుధారలోఁజెప్పుచుఁ దమ్మునచ్చినవారు దమమూఁదిగౌరవముచే మెసంగిన కళాఘంటాదివిరుగులందాల్చిత్రాలు చున్నవారు-ఇట్టివరు పైవారితో సుహృత్సల్లాపములు సలిపి యే

గుఱుద నించుకయవకాశము చేసికొనిశత్రువీశ్వరులపదపద్మములకుఁ
 బ్రణవిల్లి వారిశిష్యవాత్సల్యముఁకుఁబొందుడనై కొంతతృప్తిజెంది
 నాఁటిసభకు వారితోఁజుంయేగి తత్పదపద్మములకడనే కూర్చుండి
 యుండ (శ్రీ) కాశీకృష్ణాచార్యులచారియాజమానులతో నవధాన
 మారంభించి తొల్లటిదియు శతావధానమే ప్రారంభించి యేయు
 ద్దేశముతోనూ కొంతటిచే 40 మందికేచాలునని యొత్తిపలుకబడిన
 మీఁద నంతకే ముగింపజెంచి చెప్పుచున్నవానిలోని యవశిష్టాంశ
 మును నుగునసాఁగిరి-పూర్వదిను 40 మందికన్నపేరేకాని యవ
 ధానమధ్యమున నితరప్రసన్నకీమెండఁట- కొన్నిసమస్యలుపూరించు
 యు స్వప్రణీతములగు నానాగాజ సందర్భనానులలోని యాయాభా
 గముల సభికులయిష్టానుసారము చదువుటయు లోనుగాఁగల యిత
 రాంశములతో శతావధానమున్న నిమిషక్రితకష్టమే కవులకుఁగ
 లిగించిరట-వెంకటశాస్త్రిగారు జ్వరగ్రస్తయైయుండి 10 నిమిషము
 తైనను నిలువఁబడుంతట్టితిలోలేకుండుటచే నవధానభారము జాల
 వఱకుఁ దిగువతిశాస్త్రీలవారికేనవలి యితరప్రకరణములచే సభికుల
 కుఁ దృప్తిగావించుచువచ్చి-అవధానముసయత్కించి త్రొక్కిరికొక్కు
 సంప్రతించుకొనుట యెప్పుడు నుండింపగతియే-అంతమాత్రమున
 ననహయై యవధానముఁజేయలేరనుటకుఁ బ్రత్యేకించిచేసిన నూ
 జనీతిశతావధానముమున్నగునవి శాధించును- ఇట్టియవధానమునఁ
 బ్రథమదినము కొప్పరపుసుబ్బరాయకవిగారును పచ్చి లేఖకులతోపా
 లుకూర్చుండి వెళ్ళిపోయిరట-మగుదినిముసభయం దగ్రాసనాధిపతి
 యును నవధానిద్వితయమును మన్నతాననంబు లలంగరించుచుండఁ
 గొప్పరపాశుకవిగారినిగూడ వారితోనమానముగఁ గూర్చుండఁజెట్ట
 వలెనని కొందఱిభిప్రాయపడిరి-సారికినిసమయముకాదనియు నట్లు

చూచినఁ బ్రకృత మీసభ నున్న తాననొచ్చితిని లెందఱోయన్నార
 నియుఁ గొందఱింను కియ్యకొన్నరైరి-ఇందుమూలముగ సభలోఁ
 గొంతకల్లోలముసిద్ధమై సభాధ్యక్షునాజ్ఞానుసారమువర్తించుట యు
 క్తమని కొందఱభిప్రాయపడుటయు సభాధిపతి లేచి యెవరివిద్యాస
 భలో వారిగౌరవమాత్రమే యుక్తమనితీర్మానించెను-వారియాజ్ఞా
 కుఁలలోనుగాక కుర్చీవేయునాలోచనమేకొందఱుచేయుచుండుటయు
 సప్యమవెంక శాస్త్రిలుగాక లేచియెవరి పెండ్లిలో వారి నేపల్లకీలోఁగూ
 ర్చుండఁబెట్టుచునుకాని తదధికులున్నను సమ్యులఁగూర్చుండఁబెట్టరిని
 యు మరలఁ గొప్పరపువారిక విత్వసభయే జరుగుననుసకుఁ కుర్చీ లేక
 యే మేముకూర్చుందుమనియుఁ గొన్నియు క్తులతోఁ జిట్టచివరకుఁ ద
 మసరనఁగూర్చుండ ససర్దులప్పుట్లు చెప్పిరి-నిజముగాఁ గూర్చుండంననర్హు
 లైనను నిండుసభలో సవమానకరముగ నట్లుత్తరపడియనవలసినదికా
 దని కొందఱియభిప్రాయముకాని వా రదివనుర్థించుకొనఁగలిగి యే
 మేమిట్లంటిమని ఘంటాపదముగాఁ జెప్పుచున్నవారు. అటుపైఁ గొ
 ప్పరపుఁగనిగానును దదభిమానులును సభనుండి వెడలిపోయి యూర
 త్రియదియే శ్రష్టకంపెనీహాలులో నాటక సంఘమువారు వారురచిం
 చిన పాండవవిజయముం బ్రదర్శించి వారికిమోదముఁగూర్చునెడ
 నొకయుత్తరముం బంపిరి. ఆయుత్తరప్రత్యుత్తరములును శతావధా
 నమును సీవత్రిక 8-9 సంచికలుచూచిన విశదమగును. ఇట్లువార
 ము దినములపర్యంతము త్తరప్రత్యుత్తరములునడచిననుబర్యవసానము
 తేలినదికాదు. కొప్పరపుసుబ్బరాయకవిని నేను మొదటినుండి యె
 అుఁగుదును. ఈయనకుఁ గవితాధార 10-12 వత్సరములవయస్సున
 నేయారంభమై క్రమముగా నదియే యత్యాశుగామియై పండితసా
 మరుల నానందింపఁజేయజాలెను. అంతయత్యాశుధారలోఁ గొన్ని

యతిభ్రంశాదిదోషములుండినను మొత్తమున నాశుధారాకవిత్వములో సీమాంతములం దిక్కవికిసమానులులేరనియే నాయాశయముకాని సంస్కృతసాహిత్యిగల్గియు శాస్త్రజ్ఞానమంతగాలేమని శాద్వికులగు విద్యత్కృతులకు విద్యత్కృతులే భయముఁజెందనలసియుండఁదిరుపతివెంకి ఒకపుటపై కీకీతి గుగునుమాటలతోఁ గాలుద్రవ్యట మాత్రము యుక్తమని యనిపించదు. కక్షవచ్చినపుడు మీసములు గొటిగించెదమని వ్రాయనలసినదేకాని వాగుచేసిడిపరీక్ష కాగి జయింపవలసికూడ నుండుచేమో యోచించుకొనవలెను. కవిత్వము సభికులు కోరినప్రకారముచెప్పి మీసములు తిరుపతివెంకటేశులవితీయించుట పండెకానిలక్షణముకాదనితోఁచెడిని. వారిమీసములువీరో నీరిమీసములువారో పరస్పరముపూర్వపక్షములుననుర్థించుకొనికవిత్వముచెప్పినప్పుడు గొటిగించవలెననియు లేదా గొటిగించుకొనవలెననియుఁ గొందఁబొందుదు. వాగిశతావధానమున నూఱునర్జనలు మేమిత్తుమనియు మాశతావధానముననూఱునర్జనలువారి వ్యవచ్చుననియు సభికుల కుభయులజమీపజయములు నిర్దేశించువఱకేయధికారమనియుఁ సత్సభికులుభయులుచ్చినవాచుగా నుండవలెననియుమేమువ్రాసినయుత్తరములకు సరియగు ప్రత్యుత్తరమీయకయేయేవియోయుక్తులతో నావలఁబడఁజూచిరయుఁ జిన్నతనముచేతను గురుశుశ్రూషలేనిహేతువుచేతను నిట్లువాసిరేకాని కొప్పరపువారి కేవిధమయిన సామర్థ్యమును లేదనుకొనుటకుఁ బండితసమ్మతములైనకట్టుబాట్లనుఁబ్రకటించుటయేతెల్పుచున్నదనియు మరలనుకనభఁగూర్చితిరుపతిశాస్త్రీగారందీవిషయమంతయు నుపన్యసించిననుగాకినాడకు వెళ్లుచున్నాననియు బైనిబంధనలకులోనై యెప్పుడు రమ్మనిన నప్పుడే సభకు వత్తుననియుఁ జెప్పి వెళ్ళిపోయిరి.

వారియుపన్యాసప్రకారము కొప్పరపువారికిఁ బద్యములతో
 జనాబు వ్రాయకుండుటచేత వీరిని లేశమును వారులక్షింపకుండుట
 సూచించుచున్నది. శ్రీతిరుపతివెంకటకవులశతావధానసభయై కల
 హాబీజ మేర్పడినది 20—8—11 వ తేది యాదివారము-సభకాకు
 న్నను కొప్పరపువాడు పైవారినిజూపించుటకు నేర్పఱచుకొన్నది త
 రునాతి యాది వారము-ఆపై యాదివారముకూడ నేదియోసభజరుగు
 నని కొప్పరపువారిపక్షమున నొకకింపదంతిక లిగినది కాని నొంటిను
 లుప్రచురింపరై ౯-అనాహుతులై నను దత్పభకుఁజోయిసోదరకవు
 లఁ బరీక్షింపవలెనని యీకల్లోలములువిని దిక్కుదిక్కులనుండివచ్చి
 న తిరుపతివెంకటకవులశిష్యులేమి తదభిమానులేమియోజంపసాగిరి
 అందునోయేమో యాసభజరుగదాయె-కాని వెంకటశాస్త్రిగారు
 క్షమాపణగోరినందున మానుకొంటిమని కొన్ని గాలివార్తలుమాత్ర
 ము వేయసాగిరి-ఎవరెంత తంటాలుపడినను సభమాత్రముజరుగదు
 వారువీరినడుగుటవీరువారినిడుగుటయనినతోడ నేనాడివెనుక కులాగు
 చున్నది. మధ్య నేవిధమైనపరీక్షలేక చెప్పకొనిపోనిచ్చనపుడుకొ
 ప్పరపుఁగవుల నాంధ్రమం దాశుకవితా చక్రవర్తులనిచెప్పట కెంత
 మాత్రమును సంశయముండదు కాని నేత్రావధానమందుండప్పయ
 ప్రావధాన శతావధానములయందేకాక వీరియాంధ్రభాషాశుకవిత్వ
 మందుఁగూడఁగొప్పరపు వారు తిరుపతివెంకటేశ్వరులనితేశయింపజూ
 లరని ముమ్మాటికింజెప్పఁగలవాడను-ఇది నాయొక్కని యాశయమే
 కాక నేనెఱిగినవారిలో 100-కే 90 మందిదికూడ; ఇట్టిస్థితిలో గుం
 టూరుశతావధానమున ధారణసరిగాఁజేయలేకపోయిరనియు నెకరి
 కొకరు సంప్రదించుకొనిరనియు నెవ్వయో కొన్నియసందర్భముల
 తోఁ బండితకవివరులెవరును లేనికాలమున వీరుశతావధానిభిరుద

ము సంపాదించిరికాని ప్రకృతము వీరి కాబిరుదముచెల్లదని కొన్ని పత్రికలకు వ్రాసినయథార్థవాదిసాహస మేమనిపట్టెను ఇట్లే ప్రేమాన్యోన్యంయూవత్ తానద్దోషాఃపరస్పరా నైవ|| కావున నీకల హమునకు సంఘవైషమ్యమే మూలకారణమని చాలవఱకువ్యాపించినది-సంఘాభిమానముతోఁ గొంచెముగొప్పచేయయోజించుటమంచిదేకాని సంఘవైషమ్యముతో గొప్ప కొంచెముఁజేయయోజించుటమాత్రము ప్రశస్తమైవనికాదు-కొందఱుభయలరాజ్యకై యత్నించుచున్నట్లు వినికికలదు ఆబుద్ధిమంతులు చిన్నతనమునందుండి యింకను నృద్ధికిరావలసిన కొప్పరపువ్వుచేతనే పొరపాటనిపించి యుభయకపులకును సఖ్యమొడఁగూర్చు బ్రతుక్కింతులుగాక.

కొప్పరపుగవులు మొదటదిరుపతివెంకటకపులనెట్లుజయింపవలెనని యోజించిరోకానివాడు“మమ్ముమేమగుదుము-మమ్ముమీరడుగుఁడు-కొందఱు నిర్ణేతలమీగుకోరుకొనుఁడు కొందఱుమేముకోరుకొనెదము-ఇందఱుంగలిసి మనజయాపయములనిర్దేశింతు,,రని వ్రాసినమీద సభసంగతిమానుకొనిరి. ఈనిబంధసలప్రకార మవధానాదులు సలుపలేకయేకాబోలు? మానుకొనిరి “మీరోడిన మీమీసములుదీయింతుము మేమోడినమామీసములుదీయించుఁడనివ్రాయకవిధిగామీమీసములేతీయింతుమనివ్రాసిరి-తుదకెట్లైనను నాహా! యెంతభైర్యముచేసిరి. ఈకల్లోలము వినివచ్చివీరికి “మీ గంటికలూడఁగొట్టెదను గాచుకొనంగమకింపుఁడి త్తటికా అనివ్రాసిన తిరుపతివెంకటకపులశిష్యులగు బ్రహ్మశ్రీ వేలూరిశివరామశాస్త్రిగారిని గొప్పరపువారేమి మఱికొందఱేమి లక్ష్యము చేయకపోయిరికాని వారు గుంటూరిలో మొన్నజరిపిన సంపూర్ణ

శతావధానము వారికి ర్తినివి స్తరింపజేయుచున్నది- మరలఁదిరువ
తి వెంకటకవుల శతావధానములు బ్రాహ్మణకోడూరులోను దెనాలి
సరసరావుపేటలలోను జరిగి యీ ప్రాంతములఁ బలుమందినినవధాన
సభలు సలిపింపఁబురికొల్పుచున్నయవి. తథాస్తు నర్వేజనాస్సుఖ
నోభవతు.

అభినవనరస్వతి ప్రతికాఫపతిగారిసముఖమునకు,

శం. శ్రీవేదమూర్తులునువి, ద్యావిపయనిభానులునుశతవధాను
లుసం | భావితదానులునానా, భూవరమానులును శకలభూనురన
రులుక॥

తే॥ అయినశ్రీజానపాటిపట్టాభిరామ, శాస్త్రిగారికివ్రాచుజ్ఞాన
సములు, సేమమిచ్చటలశ్రీసృసింహుకీగుణ. వలయువ్రాయింప
మిభవ్యవార్తలెల్ల॥

శం॥ తదుపరిమాజనకునిపే, గడనరి వెల్లొందుపంచరత్నమ్ములఁదా
ముదయంబుత్రికలో, జేర్చెదరినునమ్మికనువాసిచేరఁబనిచితికొ

తే॥ తప్పలనుదిద్దుభారమంతయునుమీదె, కానవేటుతలంపకఘనతిర
మతి, నవరణలుచేసిప్రచరింపఁజనుమహాత్మదుర్మతోద్రేకవిపులనిస్తు
లకుతార॥

ఇట్లు విన్నవించుభవద్విధేయుఁడు,

గోపాలునిహనుమంతరావు.

అష్టావధాని.

గోపాలునిహనుమంతరాయకృత పంచరత్నములు.

సీ॥ శ్రీరామచంద్రమూర్తి మహాకథానుధా
 పానవిశిష్టఁడే ప్రథితగుణఁడు
 ప్రాకటోత్కృష్ట వాల్మీకిరామాయణా
 ద్యుద్ధ్రాంధ్రపనుఁ డేతుప్తహృదుఁడు
 మేమరసింహ గాంభీర్యవాక్యోద్ఘాత
 వైశద్యఁ డేమంత్రివంశఘనుఁడు
 స్నాన సంధ్యావందన జపాది నిత్యనై
 మిత్తికకృత్యుఁ డేమేనృచరితుఁ
 డట్టి గోపాలునికుల దుగ్ధాబ్ధిపూర్ణ
 శర్వరీశుఁడు శ్రీరామశర్మశాస్త్రి
 పదకుశేషయయుగళి సమ్మదినినిల్చి
 పూజలొనరింపుచుండు నిర్వాజభక్తి॥

సీ॥ ఏమహామహుని సమీక్షణాత్మకన్యస
 త్సంపద వైచుషీశక్తినిచ్చె
 నేపావసునియశశ్రేష్ఠ పాగదామర
 వాహిన్యహేట్యరస్వతులమించె
 నేప్రవీణుని లేఖనప్రభాప్రాద్భుము
 ద్యన్మౌక్తికౌన్నత్యమపహసించె
 నేత్యరతుని విశ్వాసములోకత్ర
 యైకమానుష్యవిఖ్యాతిగాంచె
 నట్టి.....భక్తి

సీ॥ తత్వవిచారసంఘాతనిరూఢత్వ

సరణిని నాదిశంకగుండెసాటి

సన్మార్గరక్షదీక్షావిచక్షణవిశం

కటస్పత్తిశ్రీతివిక్రముండెసాటి

అనవరతోల్లసద్ధ ససూస్యతవ్రత

ఫక్కిగంగాతనూభవుండెసాటి

లలితనాటకవరాలంకారసాహితీ

సరణినిభోజభూవగుండెసాటి

యనుచునెల్లజనంబులు సభినుతింపఁ

దనరు గోపాలునికులాభి.....భక్తి॥

సీ॥ ధరణిముప్పాశపత్తనవరేణ్యాశ్రాంత

వాసుండేవుష్పధన్వవరతనుఁడు

అప్పయాభిఖ్య సమ్యక్కుతపటాగ్ర

సంభూతుండేభూరిశాంతియుతుండ

శ్రీమద్రమణమాంబ చేతస్సరోజ స

ప్రాశ్వనదృశుఁ జేధర్మవిందుడు

వెంకటనారాయణాంక హనూమంత

నామక జనకుండేన్యాయజనుఁడు

అట్టిగోపాలునికుల.....భక్తి॥

సీ॥ శ్రీయత కీలక హాస కాశ్చర్య

శుక్లచతుర్ధి శుభముహూర్త

మున ముక్తికామనీఘనవివాహస్వయం

వరమని నాకాధిపతి ముదమున

శుభలేఖవ్రాసి యిచ్చోదోడితెమ్మని

చారులబంపఁగానత్వరమున

చారకుడెంచి పుష్పకమునఁగూర్చుండఁ

బెట్టుక గొంపోవఁబ్రీతితోడ

మోక్షకాంతను బెండ్లాడి మురియుచుండి

నట్టిగోపాలునికులాబ్ధి.....భక్తి॥

పోతరాజు సరసింహారావు పంచరత్నములు.

సీ॥ గోపాలునికులాబ్ధికుముదా ప్తబింబమై

యేనుహామహుడుజనించినాఁడొ

అప్పమంత్రకుమారులార్థురియంచున

సేబుధుండధికుండై యెసఁగినాఁడొ

రమణమాంబామనోరమణుండై యోప్రోడ

ఘనకర్మకాభిఖ్యఁగాంచినాఁడొ

వెంకటనారాయణాంకుహనూమంత్రఁ

బడసియేపుణ్యుండు ప్రబలినాఁడొ

షడ్విగోధులొర్జించినర్వచమత

చేతనేశాంతచిత్తుండు చెలఁగినాఁడొ

అట్టిశ్రీరామమూర్తిఖ్యససఘముఖ్య

సభినుతినిజేయుచుండెదసనవరతము॥

సీ॥ విద్యత్సమూహముల్ విభ్రమమండఁగా

సంస్కృతాంధ్రంబులఁజదివించదివి

పండితగామంబుఁబడసినవారితో

సంతతసఖ్యంబునలిపినలిపి

దుర్వాదములు చేయుదోషజ్ఞచయముల

మందభావంబెల్లమాన్పిమాన్పి

మార్గణాభీష్టమనర్గళంబుగఁదిర్చి

గురుతరకీర్తినిగూర్చికూర్చి

జోకతోఁగిలకాబ్దకార్తికశుద్ధ

మునఁజతుర్దినంబునముక్తిగఁన్న

ప్రధితగుణగణపూరుశీరామధీరు

నభినుతింపంగనెవ్వరికలవియగును॥

సీ॥ ఎంతటియుద్యోగియేకానిగడియలోవాక్యచాతురివశ

పఱచువాడు

ఎంతటిపండితుండేకానివాదసస్థితిచేతనట్టిటు

చేయువాడు

ఎంతటిస్నేహితుండేకానిలోపముక్తింపుక చేయఁగో

పించువాడు

ఎంతటికులహీనుండేకానిపండితుండైనచోసంతోష

మందువాడు

చెప్పఁడనివచ్చువారికిఁజిత్తుమలర

గోవ్యములనైనఁజెప్పెడికోర్కెవాడు

నైనఁగోపాల్నిశీరాముననవరతము

వినుతినేయుచునుండెదనేయుగతుల॥

సీ॥ సంస్కృతభామినీచారులలాటంబుపైసముసుంగును

బడఁగఁజేసి

తప్పొప్పులెప్పుడుఁజెప్పించుకొనుచుండుకవులకుదుఃఖంబుఁ

గలుగఁజేసి

పూరిపుల్లనుబట్టఁబూననిహాసుమంతుబహుళసంసారాబ్ధిఁ

బడఁగఁజేసి

సర్వదిగ్భ్యాప్తప్రప్రశస్తకీర్త్యాకరవంశంబునకునన్నె

వాయుఁజేసి

ప్రథివివిడికిలకాబ్దకార్తీకశుద్ధ

మునఁజతుర్థిదిసంబురముక్తుడైన

రమ్యగుణధాముగోపాల్నిరామనాము

మహినిగణుతింపశక్యమే? మానవులకు॥

సీ॥ నక్షత్రచయములనడుమనుధాధామబింబంబులేనిది

సంబురీతి

బల్లవంబులమధ్యభాగానమంజుఫలంబులేనినురసా

లంబురీతి

నకలమృగాభిలోఁబ్రకటితపంచాసనంబులేనట్టివ

సంబురీతి

బహువిధజలఖగపంక్తిలోఁగార్తరాష్ట్రంబులేనిననోవ

రంబురీతి

జనములందునశ్రీరామశాస్త్రిలేక

పోయినందునముప్పాళపాదలుచుండ

నకటయీపురికీలోవమణగుఁటెట్లు

లనితలంచుచునున్నాడననఘలూర !

శ్లో॥ శ్రీమాద్ధర్మసగోత్రమాక్తికమణిశ్శ్రీరామశర్మభజత్

శుద్ధేక్షికలకార్తిశోహిదివసేమాసేహలేస్తత్పదం

విద్యానర్థిషుకల్పకస్త్రిభువనేవిఖ్యాతచారిత్రవాన్

పుత్రీమాతృపితృప్రియాగ్రతనయశ్చేయోర్ధిభిః పార్థితం

గద్య॥ బతాయంజతయువతీవిషయవాసనోపిరామానందకరః-సుబా

హురవిహారీచమాయావిముఖః-తతకోధోపిలుంఠితరిపుకం

తః కటురపిరాజనగుణప్రియః-సుభగోపిన్ద్రసుందరీవిముఖః

రామోపివిశ్వామిత్రాప్రియః సురూపాక్షోపివిరూపాక్షప్రి

యతమః-వామదేవభవజితకామః-రామభవలక్ష్మణాగ్రజః-భీ

మభవధర్మార్జునప్రియోతీవబభౌ—

ఏవం-బొగ్గరంశీరామశాస్త్రి.

వస్తుతస్త్వయంసజ్జనస్సంస్కృతాంధభాషా

జ్ఞానవాంశ్చ-పరంతుపుత్రమిత్రాదిభిరత్యంతం

వర్జితఇతినర్వంసమంజసం॥

పత్రికాధిపతిః .

నరసరావుపేట యవ్వధానము

ఈనెల 1-2 తేదీలలో మాపురమునఁ గింకపేంద్రఘటాపం
చాననులగు బ్ర॥ తిరువతివెంకటేశ్వరకవులు శతావధానాష్టావధా
నములు సలిపి పౌరులనానందవారిధి నొలలాడించిరి. సంపూర్ణశ
తావధానమే జనుగవలసినవరుసకు మూడో తుదకు రెండయినను దివ
సములు చాలఁజైముకావలసియుండు-అంతకాలము వారు విద్యాభి
మానము నదలచేక యాయాసమునకొర్చి చెప్పజెప్పుకొన్నను
బౌరులకేయయ్యది కష్టమనిపించి మొదటినదిము 40 మందికే చెప్పు
టకియ్యకొనిరి-ఆ 40 మందికే నను 4 చరణములుపూర్తియగువఱకుఁ
జాలరాత్రియగునని సభికులయభిప్రాయానుసారముగ సభాధ్యక్షులగు
శ్రీకాశీకృష్ణాచార్యులవారు పాదద్వయపూర్తికే పరిమనీయసల్లె
యొసరించి మరుదినము ప్రాతఃకాలముననే తక్కినరెండుపాదములు
ను బూరించి పృచ్ఛకులు కోరినట్లెల్ల నాయానెంబరు పద్యములు
చదివిరి. చెప్పటలోనైనను వీరిధారణాబలమును గనుంగొనుతలం
పుచే గొండఱుమానెంబరు పద్యములఁ జెప్పఁడన వరుసపదలి
యట్లయడిగినట్లెల్లఁబూర్తిచేసిరి-అనధానము మరునాటికి శేషించు
చో నాశేషించినభాగమును నాటిరాత్రి పూర్తిచేసికొనుటకవకాశ
ముండునని మనమూహింపవలసినసంగతియేకాని యయ్యదిప్రథమది
వసము పాదద్వయపూర్తికూడఁజేయక వదలినప్పుడనుమానించవలసి
న విషయమైయున్నయది-ప్రథమపాదమందఱకుంజెప్పి పృత్తిమును
సన్వయమును భేదించకుండ రెండవపాదమెప్పుడుపూర్తిచేయఁబడు
నో యప్పుడేధారణనిలిచినదనియనుకొనుటకు సందియముండదు-ఈ
యవధానమున 5-5నమస్యలుకూడఁబూరించిరి ఈయవధానమిట్టగు
డు మరునటిదినము 3 గంటలకారంభింపఁబడి యష్టావధానము
గూడనాచరింపఁబడియె. అందున్యస్తాక్షరములో నిచ్చినయ
క్షరము మరలనిచ్చుటయు నెక్కటి మొదటికేయీయక పోవుట
యుఁ దటస్థింపదానింగనిపెట్టి తత్సముంజెప్పివేసిరి-ఘంటాసం
ఖ్యాకథనములోఁగొంతభేదమువచ్చినను నెక్కువసంఖ్యవారి యెంప
కము వారుచెప్పిన సంఖ్యకే సరిపోయియున్నది. ఇట్లునిర్విఘ్నము

ముగ నవధానముపూర్తియైనపిదప సగ్గాననాధిపతి మొదలగు ప
లుమంది పండితులు పలువిధముల వారిపాండిత్యాతిశయముంగొ
నియాడిరి-నాటిదినము డిప్యూటీ కలెక్టరులగు మహారాజశ్రీ వి
ష్ణుభట్లరామకృష్ణయ్యగారు, తహశీలుదారులగు మహారాజశ్రీ రా
వులపాటిచెలపతిరావుగారు మొదలగు పలుమందియంద్యగస్థులును
బ్లీడ్మన్లు సనేకమహాజనులును సభ సలంకరించియుండిరి-అప్పట్ల
బ్ర|| రావిప్రోలును బ్హారావుగారు లేచి వీరిపైనసూయచే గొండ
ఋసత్య వాదులను వేరుతో సత్యప్రకటనలు చెయుచుండిరి-కావున
నేడు జరిగిన యంతములకు భిన్నమైనచారిత్రబడులు దేకునప్పు డీస
భ్యులెల్లరును సాక్షులుగానుండవలసినవచ్చుననిచెప్పిరి-అంతట జయజ
యధ్వనులతో సభముగింపుచుగవులకు నూటపది మూడుబహుమా
నముసలిపివంపించిరి-ఈయనధాన మధ్యమందొక పృచ్ఛకుడు “ప
శ్చానశ్చోనపశ్యతా, అనుసమస్య సీయ సీమయమున నిట్టిదియిచ్చు
టతప్పను సభిచార్యమగునట్లుత్తరంబాసంగిరి-తప్పుకాదీ తప్పంబిరి
కావున మీరదినమర్థించుకొనక తప్పదని కొందఱువాయించుచున్నారు
తప్పకాదనినిరూపింపగలవారికే మేము జవాబియ్యవలసినవారమని
వారొక్కఁడేనారి వ్రాసిరి, సర్యససాసంబెట్లులేలవలసియున్నదో తెలి
యను. 4 వ తేదీ పైయనధానులు రైలుకేగువేళ మ|| శ్రీ|| యా
పెంగుంట్ల హనుమంతరావుగారు 5వ తేదీని శతావధానముజేయుం
తుము కాన మీ యభిచార్యము వ్రాయుడనియొక లేఖ సంపిరి.
వెంటనేవారు చెసినప్రయాణ మాపక గుంటూరుకు వెళ్ళి పోయిరి
7వ తేదీ బాపట్లలో నవధానమున కొప్పికొనియుండిరట. ఏమి
జబాబత్తుగో తెలియను. ఈయనధాన సమీక్షణోత్సవముకుము
ఖ్య కారకులైన మ|| శ్రీ|| పంగనామాల సరసింగరావుగారు పాగు
ల కృతజ్ఞతకుఁబాతులగుచున్నవారు.

చావలి వెంకటకృష్ణయ్య

బి. ఏ. క్లాసుస్టూడెంటు

గరువముజెందకున్నె యొక కాలము నందొకరోమతిర్వతో
వటలుటగాక నల్వరును వతికలు పెంతటి భాగ్యమద్దిరే॥

(28) నిర్గుణ బ్రహ్మము

చ॥ సకలజగంబు నిర్మిచినసల్పియు దానికి నంటకుండుటం ।

బ్రకటముగాఁగఁ బద్మదళమధ్యము నందస రాసునీటిపాఁ ।

లికసలరారు నాతనికి లేశము చుట్టము శత్రువంచులేఁ

డకట! పరాత్పరుండనఁ గనాతఁడెనిర్గుణుడన్న నాతఁడే॥

(29) సమస్యపూరితఁ

క॥ రవివంశభవుఁడు రాముఁడు!

శివకరుండగు నింద్రు కతనఁజెచ్చెర నమృతం ।

బు వడంజేసిన వానర

(శవములు జీవించియుంటసంభవమయ్యె॥)

(30) అవధానము పరమునకు సాధనమా!

కవిరా॥ జనులవధానము సాధనమా పరసౌఖ్యముఁజెంద నసాధనమా!

యని వినదింతురు కొందఱు పొట్టకు నై యదివెచ్చుఁగఁజెట్టినచో

జనులు పరంబునుగాంచఁగ నేరరు సర్వము నీయవధానపుశే ।

క్తినిబరమాత్మకు నిల్పినవాని కొగిఁఘటియించుఁబరస్ఫురణల్

(31) భారతమునుగూర్చి

ఉ॥ సారవిదుల్ కవీశ్వరులు చక్కనిలక్షణమంచుఁ బెద్దలౌ ।

వా రితిహాసమంచు నయవాదులు న్యాయనిదానమంచునే ।

భారతముఁ గఁగింతురది బాసకు మూలము దానిఁదెల్లనఁ ।

దారిచినారుగా! మురుపు నన్నయ తిక్కన యెట్టినార్యుడుకా॥

(32) అధికారమునకు మించినరీతి

క॥ తనకుండైన యధిక్యతికొ ।

మినుమిక్కిలిగాఁగఁ గీడుమేలెంచకయే ।

జనుఁడు ప్రవర్తించునొ యా

తనికిఁబరాధవమురాక తక్కుంగలదే॥

(33) కొండవీడు.

శా॥ మానిసులెంతయేని బలమాన్యులుసత్కవితావదాన్యులు
ధీనిధులు బ్రతాఁగూడీధిధిమంతులు రాజులు మహా
స్థానములు జెలంగంగ విదర్భముఖప్రతిపాల్యమాన్యమై
మూనుగఁగొండవీడు మునుమాన్యయశంబుగ నెఁధిరాస్థలి ॥

(34) భోజకృష్ణరాయలకుఁ బోలిక.

శా॥ ఆతామంగవియితఁడుంగవియె విద్యావక్షపాతంబునా
దాతండీతఁడుగూడఁ బేర్పడి వదాన్యత్యమ్ముచుబొచ్చి ప్రప్ర
ఖ్యాతింగొంచిరి మున్ను సంస్కృతమునొక్కండ్ర మొక్క
ఖ్యాతింబూచిరి భోజకృష్ణనృపతుల్
గణ్యుల్ ప్రశంసింపఁగ ॥

(35) ద్వీపాంతరవాసశిక్షకు సంతోషించుట.

శా॥ నావకఁగచుపట్టజజ్జి కరుణాపైర్చి గ్యంబు నాకేసునే
ఁదే వీడుఁద్రువమంచు నెంచు నెడఁ దీర్చిచ్చె బరద్వీపముగా
బోవఁదాచురిశిక్షదాఁతునని సమ్మోదంబుప్రాపించె వాఁ
డవకఁ బ్రతుకుండుతేతనకు నెఱతేజేయమంచె చూచు

(36) ఈ గుంటూరుశస్ట్రనాటకశాల.

శా॥ సంగీతంబుచుసాహితీగరిమ నిచ్చుల్ పూజపూజమ్ములై
పొంగార్కబుధిపాదపద్మరజముల్ భూషింపనాఁగ్యవనీ
రంగంబై తతరంగమై వెలయు గర్తృబాచుఁ బేర్గొన్న యా
రంగశ్యామలనాట్యశాల సుమనః ప్రాజ్ఞైకసంవాసమై ॥

(37) అవిధాన మొకరుచేయుట కష్టమా' యిద్దరుచేయుట కష్టమా
కవిరా॥ ఒకకవిసేయుటయొండొక సౌఖ్యమ, యొండొకసత్కవితోనవధా
నకవితఁజెప్పట సంకటమానొక నాయకుఁడుండుట సౌఖ్యమువే
ఱొకరుఁడునాయకుఁడుండిన సౌఖ్యమదొప్పదు దీనికినేటిసభా
ధిక్వతివిదర్శనమివిషయంబు మదిందలపోయుఁడుసాధుజనుల్ ॥

(38) అమరావతి సమరావతితోఁ బోల్చుట,

మత్తకో॥ ఎందఱోవిబుధోత్తముల్ మఱియెందఱో కవిరాజులుకో
ముందునిప్పుఁగూడనయ్యెడఁ బోల్చుచున్న కలంబునక
సుందరగమరావతీపురి చూడ స్వర్గమునాఁగ సా
కందనండున వాసిరెడ్డి నృకాతుఁడున్ దనరారుటన్ ॥

(39) బుద్ధికి జుద్రునితోఁ బోలిక.

శా॥ ఆర్కబుద్ధియుఁ జందురుఁడు నొక టే హుబ్బిబ్రవృద్ధిగఁనుక
దారానాథుఁడుబుద్ధియున్ గ్రమముగాఁ దెట్టెఁబువోనాడి వి
స్తారక్షీణతనొందుఁజుద్రునకు నొచకబుద్ధియేసాటి యే
హారీకారము సెయకుందురు బుధుల్ యోగ్యప్రచారుల్ మదిన్ ॥

(40) అగ్రాసనాధిపతి.

శా॥ శ్రీకాశీకుల కృష్ణమూర్త్యుకవి శ్రేష్ఠుఁడు ధన్యుఁడు వి
ద్యాకల్పద్రుమ మీనభాస్థలికి నధ్యక్షుండుగా నెట్టులో
నిఁకొదిర్పతివేక టేశ్వరులు ప్రావీణ్యంబుఁ జూపించిరి
శ్రీకొబండితులే సమస్తగతులన్ శ్రేయఃప్రదాతల్ ముడి ॥

(41) సమస్యా పూర్తి.

శ్లో॥ సఖే మయి క్షీతిభరాలసాఽపి
రుదంతిమాలోక్యశిశుం మృగాక్షీ
తిదామనోయచ్ఛతిభాగశ స్తో,
(ప్రయాసుతంనోర్ఘ్నికామతంత్రే ॥

(42) పూర్వ్యతరంగ.

శ్లో॥ పండుపురూక కశ్చనభాగ్యశాలీ
వృణాతుకాంతా శ్మతకోఽభిలాషాత్
గృహస్థమేచ రచయంతు వా కా
ప్రయాసు తం నోర్ఘ్నికామతంత్రే ॥

(43) సమస్యా పూర్తి.

ఉ॥ ఇంతిమనోజవేదనకు నించుకయుక సహియింపలేక దు
ర్దాంతతమోభరంబడరు రాతిరి దా నభిసారికాత్వవి
విక్రాంతికిలోగిహాయి ప్రియురాకహుభిక్కిగదోఁడనంతలోఁ
(గాంతుఁడు లేనివేళఁగలకంతి కిలక్కున నవ్వెఁగిన్మతోక॥శ్రీశ్రీ

అవధానాంతమున నగ్రాసనాధిపతి మొదలగు వారుచెప్పినవి,
శ్లో॥ శ్రీవేంకటాద్రినాథాయ శ్రీవత్సాకితవత్సనే
శ్రీభూసీలాసమేతాయ శ్రీనివాసాయ తే నమః॥

సీ॥ పదిమందిలోఁ బట్టవలెన

నిలువెల్లదోచి • దోచని పచ్చిదొంగవాడ!

ఏరికైనను దిరుక్కొరమ్ముచేయించి

పంగనామముఁబెట్టి పంపువాడ!

వడ్డిలోఁగానైన వదలకంతకునంత

గుంజి గైకొనురాతిగుండె వాడ!

కడుఁబేదనని మొట్టలిడ నెత్తి

బొచ్చెనఁబెట్టి పొమ్మని యడ్డుపెట్టు వాడ!

తె॥ గీ॥ పేరుగొప్పయె చూడఁగ నూరుదిబ్బ

య నెడు నాయంబునకు లక్ష్యమైనవాడ

సరసతిరుపతివేం క శేష్యరులతోడ

మమ్ముదయఁజూడు మలమేలు మంగతేడ॥

చ॥ వరమ్మదుళాశుధార రసబంధురబంధప్ర బంధబంధనో

త్త రకవిత్కమత్రిశమసిధాననధానవిధానచాతుర్వి

దిరుపతి వేంక శేష్యరులెధీరులు సూరులువీరులంచునే

విరివిగవింటి మున్నిపుప వీరిని గంటిని గంట నీనభక

ఉ॥ అద్దిరయాశువాగ్గురి య యయారె! వధానవిధమ్ము బాపురే

ముద్దులుగుల్కపద్దెములు ముత్తెపుగుత్తులెమాటలొ సెబాష్

తదయుగంధశైలియమృతమ్మును జమ్మునుజమ్మువీరికే
రుద్దిజగాన, నొండొరుల కొండొరు లేసరిగాక లేరికే

చంపకమాలిక,

తలిరుపసిండిపూతనునుదళులఁజల్కెను గుల్కులాఁడిమై
జళుకుపిసాళి గందపుఁబసందులయందము లొంద నొక్కచో
బలుజగిగల్గుకొంబసిఁ డివ న్నెలక న్నెల చిన్ని పొన్ని చ
న్నులఁగయిఁబట్టి నప్పటివిసోదము మోదమునూదు నెక్కచో
వలపులసీనుక ప్రపుటనంటుల మింటికి నంటగెంటుతో
య్యలినునులోఁదొడఁ గదియనందినచందమునందు నెక్కచో
దొలిమగ సేతనాఁడొసఁగు తొయ్యలిగాటపు నెయ్యపుంగపుం
గిళులఁగలట్టియొత్తుడుల క్రిందగుచందము చిందునొక్కచో
దెలుఁగునఁగైతమల్లఁగలదిట్టలు తిర్పతివే ఁకఁటేశ్వరా
ఖ్యులనుచు గా శిశ్రుష్టకవి యుత్పలచ ఁపకమాలికావళిఁ
బాలుపుగఁగూర్చియెల్లరును మోదము నొందఁ గవిదవ్యయాగళిం
బులఁదవిలిం చెఁబండితవిభూషితగతఁపురిసభాస్థలిఁ॥

ఉ॥ వీరలధారణాపటిమవీరికవిత్వ పటుత్వపుష్టియుక్
వీరలయాశుధారమఱి వీరలమాటలలోని తేటయుక్
వీరలయైకమత్యమును వీరికవిత్వము నందభేదముక్
వీరికిఁదక్కనింకఁ బృథివీస్థలినన్యులకుండఁజాలునే॥

ఉ॥ ఇంకఁబడేపదేయిటులనేల నుతింపవెట్టిగా“కలా
వెంకటనాయకో”యనుట వీరలగా! కననంబానర్పువా
రింకొకరుందురే యనుచు నెంతయుఁ బేరుపహించినట్టిశ్రీ
కింకవిరాజమత్త గజకేసరి తిర్పతి వేంకటేశులక్॥

ఉ॥ ఇక్కలికాలమందు ధరనింతటివారు కవిత్వమందువే
ఱెక్కడలేరునుమ్మనుచు నెక్కడవిన్నఁబ్రసిద్ధిగాంచిపెం
పెక్కిన యాకవీశ్వరులకిట్లుసభా బాసరించునప్పుడే
యొక్కవలెజూచియనుచు నెక్కితి నుత్త మపీత మిత్త టిక్॥

బ్ర॥ శ్రీ॥ శిష్టా సీతారామశాస్త్రులవారి శ్లోకములు

శ్లో॥ ఏతత్సునివరోదితేషుబహుశః పద్యేషు సర్వేష్వహా
దృశ్యతేహ్యవమాదయోఽపి సుగుహః ఓజః ప్రసాదాదికాః
సామర్థ్యాస్ఫుటతాగిరాచ గురుతాభిన్నార్థతాస్వీకృతా
నూనంతిక్త-నసోమపాదికవిభిస్సుల్యా ఇమేసూరియః॥

శ్లో॥ శాంత్యాదాంతిగుణసకీర్తి-నిచయైర్భుక్తాస్త పోవిద్యయా
శ్రీభిర్వాక్యకృషదప్రమాణనికరై హృద్యాస్సితాంసప్తతాః
గద్యాలేపిపితాపురేచనగరే చెన్నాహ్వయేనత్యుతాః
పూజ్యంతేస్మ పురే పురే బహువిధం గుంటూరుపురాయథా॥

శ్లో॥ శ్రీ గుంటూరుపురేవరేనివసతా శిష్టాస్వయాభీదునా
సీతారామసుధీవరేణరచితా వాగ్రూపపుష్పాంజలిః
శ్రీమచ్ఛేషగిరిద్రవేంకటరమానాథోత్తమాంగేర్చితా
సంతుష్ట్యేతికతాద్భుతాశశికలా శుభ్రాగుణామేచిరం॥

శ్లో॥ విద్యభిఃకవిభిస్సభాస్థితజనైః పూర్ణావదాన్యైరహల
జల్లాన్యాయసభాస్థితదరువరై స్సంపూర్ణసంపద్యుతైః
వీణావాదనతత్త్వైస్సుబహు భిన్నా శాస్త్రైస్తాంకికై
శ్రీగుంటూరుపురీశరంవిజయతే సర్వోత్తమాగాయకైః ॥౪॥

బ్ర॥ శ్రీ॥ శిష్టా హనుమచ్ఛ్రీప్రిగావి.

ఉ॥ చిన్నతనమ్ముసందె గురు సింహులనేనలొనర్చి సాహసిక
గ్రన్నసనేకరించి ఫణిరాజముఖోదితశాస్త్రోపాదితి
మిన్నదనంబుగాంచి బుధమిత్రములైపారలేనిచెల్మివి
ద్వన్నతులైనపూర్వకవివర్యులలీల నిలిపభాషలో
నెన్నియొగ్రంథములనేలివి యిర్వహముర్వుగ నాంధ్రభాషలో
బున్నియమెంతోచేసికొని పుష్టిపత్కపులంచునెన్ననా
సన్నయతిక్కనాది కవినాకులుపోయిన పోకలురసా
భ్యున్నతిగల్గకబృముల నోపినయన్నిత్రాసియంతకు

మున్నె శతావధానము లమోఘమనీష నశేషభూవరా
 త్యున్నతసత్సభాస్థలుల నొప్పుగఁజేసి స్వతఃప్రకాశు"లకొ
 సన్నుతులంది దుష్టకవిసామజసింహులుమున్నుగాఁగ నె
 న్నెన్నె యశఃపతాకలసహీనబుధుల్ పరికించియాయఁగాఁ
 జెన్ని ధులక బలెంగొనుచు బెక్కు బహుకృతులంది వహ్వరే
 వెన్నె లఁబోలుకీర్తి పృథివీసలి నాశశితారకంబుగా
 నన్నె నిహింప నెల్లడల వాసి మనోజ్ఞముగాఁగ మేలుమేల్
 చిన్నె లమన్న నంగసరి శ్రీహరివేంకట సత్సవీశ్వరుల్
 కన్నుల హుసై చెవికి గాతుకముప్పతిలంగ నేఁడుశ్రీ
 మన్న రసిహాలార ! మతిమత్సభఁజేసిరహ ! వధానముకొ
 జెన్ను నహిం దుగర్తపురి శ్రీముఖసద్గములందుమించ న
 న్నన్న ! మహాత్ములీకవి నరాగ్రణులన్నిట మిన్న లేసుడీ ॥

ఇట్లు,

శిష్టా హనుమచ్ఛాస్త్రి, టపుక్ష్మహస్తాల్ తెల్లుపండితుఁడు.

బ॥ శ్రీ॥ బజ్జేపల్లి లక్ష్మీకాంతకవిగాదివి.

చ॥ తిరుపతివెంకటేశ్వర సుధీమణుల్-ర ! శతావధానదు
 స్థరకవిత్వాప్రచారచణతాజనితాఖిలదిక్ప్రూరిత
 స్ఫురితయశస్సులార ! పరిపూర్ణకళానిధులార ! నా నమ
 స్కరణముశిష్యవత్సలతఁ గైకొనుడీ వినుడీ మమక్తులక ॥౧॥

క॥ చిరకాలమునకు మీరీ

పురి కే తెగచితిరటంచు పొంగుచు మిమ్ముకొ
 దరిసిపఁగూఁపపౌరుల

పరమానందంబు మీరె నర్పింపఁదగుక ॥౨॥

మ॥ కలముగబట్టి కపిత్వమల్లుబుధలో కగబెల్ల వేనోళ్లమీ
 లలితగవుగవిత్తు తిగిచి రుచిరాలంకారముల్ భాషలో

పలిమేల్పుల్కులఁగొల్లలాడె నిక నేవర్ణింతునేనిదదు
క్తులనే యేకరువెట్టఁగావలయుఁ బంక్తులపొనరు క్త్యంబుగన్ || 3 ||

శా|| పొనఃపున్యముగాఁబురాకృతములన్ వల్లించుకంటెకొనదా
మానంబూని సుధారసంపుజవులన్ బాటించుమీకైతలన్
వీనుండోయిటిచేతద్రావుచును దృష్టింజెంది యద్దానబ్ర
హ్మనందామృతవార్ధిదేలుటయె మేలంచుకదలంతుకమదిన్ || ౪ ||

ఉ|| అట్టిదిగాక నోటిదురదాఱగ మిమ్మునుతించిమాత్రమే
పట్టముగట్టిపెట్టుదును ! బావనమాధవదీయవాణికిన్
గట్టమె యీయనెంచిననొకానొకపట్టణమేమిచాలు ! మీ
యట్టికప్పింద్రులీయవనియంతకుఁజాలినవారుకారొకో || ౫ ||

సీ|| మహితగద్వాల రామక్షీతీంద్రునిధాతి
బాగారుబిరుదు లొసంగఁగలమె
ఆత్మకూరునృపాలు నట్లుపొంపిరివ్రౌవ
ద్విపమహేమాత్మవము గావింపఁగలమె
ఆనందగజపతి త్మోనాయకునిరీతి
వెలలేనికాన్క లర్పింపఁగలమె
పోలవరంపుభూపాలులీల సతంబు
చింతితార్థములఁ బూజింపఁగలమె

తే|| గీ|| ఎడఁదలనసూయకేమి తావీయకుండ
గుణముగ్రహించుటే పదికోట్లుమాకు
ధనులకంటెను సద్యశోధనులు ఘనులు
సరసతిరుపతిపేంకటేశ కవులార || ౬ ||

మ| ౨. కడోయిర్వరొకాని తొల్లి నవధానోద్యోగముకొబూనిచ
న్నకవులపెక్కురులేరు మీరు మొదటకొ మార్గంబుజూపింపనూ
రికి వేమందిశతావధానులయి పేర్కొనైతచే నాంధ్రమా
తకుఁగల్పించుచునున్న వారిపుడనంతంబైన సంశోసమున్ || ౭ ||

మ॥ పదియాతేపలక్రీడ నొక్కవరి సభావిచ్చి చుట్టంపుజూ
 పొదవక నాటికినేడువచ్చియును నెండోరెండోమానంబులై
 న దయన్నిల్వక వీరల్లిపు చనుచున్నారంచు జెంతింతువే
 మది యాబందరు కాకినాడ కగుప్రణావాప్తి గుంటూరురీ॥

చ॥ తిరుపతివేంకటేశకవిధీవరులార! నిరంతరంబు నా
 తిరుపతివేంకటేశ్వరుడె దీర్ఘతరాయవొసంగిమీకును
 స్థిరవిజయంబొసంగుచు విశేషయశంబూడఁగూర్చుఁగావుతక
 మలవకుడయ్యమమ్ము బుధమాన్యులు మీకివె

[మానమస్కృతుల్॥

ఇట్లు,

బలిజపల్లి లక్ష్మీకాంతకవి,

[ప్రొమ్మేటరు చంద్రికా ప్రెస్, గుంటూరు.

[బ॥ శ్రీ॥ శతావధానులు ములుకుట్ల వెంకటకృష్ణశాస్త్రిలవారివి

చ॥ వరసుమనోగణంబున కవారితమోదము సంఘటించు నీ
 తిరుపతివేంకటేశుల కుదీర్ణకలాఘ్యలకేచు భక్తిసా
 భరితసువర్ణపద్మఫలవర్గము కానుకగాగ నిత్తుచు
 దురుసకు నూలుపోగు బరిచోపముమీర నెంసగు కైవడిక॥

క॥ అవధానులకవధానులు కవులకుగవులైన యీజగద్విదితులనే
 దవిలి ప్రశంసించుటగన రవివద్దమునందు జూపటకుఁజూపుటగుకొ
 మ॥ మునువాల్మీకిగ్రహించి రామకథ నీభూలోకముకొనిండజే
 సినచాయకొ మునుపెవ్వరో యెరుగ వానింగొన్నయీవిద్యనీ
 జనవర్యుల్ గ్రహించి దేశములపైఁజల్లక విజృంభించెని
 పెనయకొదీనికిమార్గదశకతులు వీరేగాదె చచిఁకొంగక॥

చ॥ గురుతరబుద్ధిశాలురగు గుంటురివాసులకెల్లవారికె
 ధరణి సమస్తదేశపరితఃప్రసరచ్ఛశిరుగ్యశోలన
 త్తిరుపతివేంకటేశకృతదివ్యనచస్కశతావధాన మ
 బ్బురముగఁజూడఁగా గలిగె పూజమిదింతనిచెప్పశక్యమే॥

కం॥ శ్రీకృష్ణుండనదగు కాశీకృష్ణాచార్యవిబుధశేఖరుడు సభాదా
 కైకొనుటయాధిపత్యము ప్రాకటహేమమున కబ్బుపరిమళముగ
 మ॥ రసమా లోపము లేదు, సాహితీయు శాస్త్రజ్ఞానమా పూర్ణము
 ల్లసిశోద్యాగ్నితేట, కల్పన మహాలాలిత్య మొప్పారు, నె
 క్క సమాధారణయా శిలాక్షరము, నిక్కాబారయిపీరిశో
 నసుధా సామ్యమునొందువారెవరు వహ్వ! వీరికి వీరెగా!

మ॥ నిటలాటొంగతటోజ్వలన్నిలయనిర్మిద్రాతీ భద్రదాయిశో
 త్కటలావణ్యతనూవిశేషవిలసద్గౌరీకృపాసారసం
 ఘటతానూనశితావధానకవితాక్రాంతాత్మతావీరికి
 పటుదీక్షాఽయుప్ర శేముషీబలము శ్రీప్రాణేశ్వరుండిచ్చుతః ॥

సీ॥ ఏవారిదివ్యశతావధానజ్యోత్స్న
 విబుధచకోరత్మస్త్రినిఘటిం చె॥

నేమహామహుల యహీనబుద్ధిబలాబు
 సకలజనాళికాశ్చర్యమొసంగె

నేగురుభక్తులకిల నెల్ల సభలలో
 విజయనకుంబలెవిజయమబ్బె

నేగుణాఘ్యలవక్త్రభాగంబు భారతీ
 నాట్యస్థలంబానంగనొప్పె॥

తే॥ గీ॥ నట్టిపరిపూర్ణదివ్యశతావధాను
 లలరు తిరుపతివేగ పేశులు పొనర్చి
 నట్టియీయవధానంబు నభినుతంప
 శిష్యమెవ్వారికగు మహాసభికులార॥

గల్లు.

ములుకుట్ల వెంకటకృష్ణశాస్త్రి శతావధాని.

బ్ర॥ శ్రీ॥ చక్రవర్తుల సుబ్బారాయశాస్త్రియను విద్యార్థి చెప్పినవి,

శ్లో॥ సిద్ధాః కాలగళోత్తమాంగజ జటావాటీసి తేరాగతా
 బద్ధప్రాంజలినాభగీరధమునే ర్గంగామపశ్యంస్తథా

గుంటూర్పత్తనవాసినామధిసభం సంతోషసంధాయినీం
 పశ్యామోత్ర శతావధానకవితాకల్లోలినీం సత్కవీ!॥
 సీ॥ కవనమల్లుటకష్టమప్ర సందులోనాశు

కవనమత్యంతబుకష్టమావ
 ధానంబుసేయ నిదానమైయుండదు
 మనసందులోమధ్యమధ్య వెనుక
 మీరుదేనికొ చెప్పినారువద్యముదాని
 బరియింపుడెన్న సేబానటంచు
 బాడితాళినుతిగప బరియించిధారణ
 యింతేసిబోకుండ నొతకతన

తే॥ గీ॥ ములయిననమస్యలను బద్యములను శతవ
 ధానములఁబూతిక సేయు మేధావిశేషు
 తెచట భూమిని తేరనియే వచితు
 సరసతిరుపతి వెంకటేశ్వరులుదక్క॥

మ॥ కవనంబల్లుదురెల్లొకప్టపడి వేంకట్రామకృష్ణుల్, సరా
 భవముంబొంది రొకపు యానమను నాపట్నంబునకొ డాబులకే
 బప్రలంగొట్టిన యంతనేతులితు లవ్వారెట్టు లివ్వారికి
 గవనంబాదవధానమగు లవముకొ గారన్నదప్పెమొకో॥

చ॥ తిరుపతి వేంకటేశకవిత్కనలార! యశఃకలావతీ
 ధరణసమధులార! కవితా వనితావనితాపితాహితా
 వరలపితామీలార హితపంకజమిత్రములార! నానమ
 స్కరణపురస్కరంబుగ నొసంగిన వద్దెములకొగ్రహింపుడీ

ఇట్లు

చక్రవర్తుల సుబ్బారాయుడు,

శ్రీరామాయనమః

శ్లో యత్కిరైస్తులనానిశాపరిబృథః ప్రాప్తుంకళంకృతమో
 ప్రీడాదోవ్యయతలం సమేత్యతుహినవ్యాజాదరోదీదృశం

శేషోఽథోగతవాః జగోప ఖధునీ శంఖోర్జటాయాంతనుం
సాతత్త్విర్వతివెంకటేశ్వర కథా మాంపాతుపూతాసతీ॥

బ్ర॥ శ్రీ॥ తిరుపతివెంకట కవులకొసంగిన పంచరత్నములు,
సీ॥ జగదాల వాలంబు శాస్త్రప్రాండీత్యమః

శాతమాః కట్టుచేజక్కపటచి

కాకవిమద తృణకాండమెల్లనుగాల్చి

ముల్లోకములుగొప్ప యల్లుబెట్టి

కవితానదీరసకాండంబుచేబద

సచ్చియేకవివరు లెసంగనాత్మ

కీర్తిలతనునాటబూతిగా నదియల్లి

బ్లింగ నల్లి రంజిల్లబూసె॥

తే॥ గీ॥ శశివిబుధధునీశే ప్రప్రసవముల నవి

తలనుగ శిమున ధరియించెదలఁపనిశుఁ

డట్టితిరుపతి వెంకటాఖ్యకవిమణుల

కీర్తిలత నెన్న గాబహ్మకేనిదరమె॥౧॥

మ॥ చతురంభోధి పరీతసర్వధరణీచక్రస్థభూపోత్తమా

గతతానల్పకరీటకోటిమణి సంగమాతీనమాలామహా

ద్యుతివిస్తేరసదారవిందులగు కవ్యద్దామగర్వాటపీ

హుతభుక్తౌలుల నీ కవీశ్వరుల నెట్లో చూచుట బృంగదా॥౨॥

చ॥ పరంగననంతసారగుణబద్ధసుధీ మధనాద్రిశాస్త్రదు

గ్ధరసధిలోడనోద్భవవితౌల్య మహాకవితామృతంబునీ

తిరుపతివెంకటేశ్వర సుధీవరులెల్ల బుధాళి కెచ్చుచుం

డిరి బుధవైరిగర్వము గృణింపక మాపుచుఁ గానగ్రోలుడి॥౩॥

ఉ॥ ఏకవిభాతృజహ్వాలను నెప్పుడు వాణియలగ్రీయానళిః

ఏకధరించియుక్తి భవనిస్వనకైతవనూపురధ్యనుల్

పైకొనలాస్యముల్ విబుధవారిముఖేర్కొన నల్పుచున్నదో

యాకవిసింహులఁ గృతరసాకరకోశుల నేనుగొల్పెడి॥౪॥

సీ॥ వ్యాకరణంబున వక్రభావములేక
 యున్న శేషునిసాటి నెన్నవచ్చు
 తర్కశాస్త్రమునకాతముని జోడనవచ్చు
 జోడ్యంబుగానేల జూడకున్న
 కవితనువాల్మీకి ఘనునినీడనవచ్చు
 మానభావమునెప్పుడూనకున్న
 కళలఁబోల్పుఁగవచ్చుఁ గ్రతుభుగుపాధ్యాయు
 దోషాకరునకుఁ జదువిడకున్న॥

తే॥ గీ॥ అట్టితగ్గులున్నట్టి వాఁటికిపుల
 కెఱుజతయూదుగేయని యెపుడొబుధులు
 నుతులునలుఁగనె గడక్కిరతులమతుల
 నలరుతిరుపతివెంకటాఖ్య కవిమణులు॥గీ॥

ఇట్లుబుధజన విధేయుఁడు

ఐ॥ బెల్లంకొండ రామకపింద్ర శిష్యుఁడు, పిరాట్లవెంకటప్పయ్యశాస్త్రి.
 (గురిజాతాలూకా చింతవల్లి.)

క॥ శ్రీమత్తిరుపతివెంకట
 నామకవీశ్వరుల నెన్ననలువకుఁదరమా.
 పాములజేనికిఁ దరమా;
 కామానికిఁదరమ తమ్మికంటికిఁదరమా!

చ॥ సుకులమునందుఁబుట్టి కడుసాంపగువిద్యలఁజేతఁబట్టియా
 కుకపులమొట్టతల్లిరుదకోటులనూడఁగఁ గొట్టినత్తభు
 ప్రకరములిచ్చినట్టి బహురత్నవిభూషలు మేనఁబెట్టిన
 ట్టికపులసామ్యమందఁగలఁడే యొకఁడేనిజగత్త్రయమ్మున॥

శా॥ మీధీరత్వముమీగుణాతిశయమున్ మీపాండితీప్రాధీయున్
 మీధాన్వ్యంబును మీప్రబంధరచనల్ మీవాగ్ధి రీమాధురుల్
 మీధీచాతురి మీగభీరమహిమల్ మీధారిణాశక్తియే
 రీధాత్రిస్థలిఁజెందువారుగలరే యెన్నోపుటాల్ వేసినన్॥

సీ॥ సకలవిద్యలచేత సరిబూనఁగావచ్చి
 పన్నుగాధిపుండభః పతితుండయ్యె
 కవిశాచమత్కృతి ఘనతఁబూనఁదొడంగి
 మునియయివాల్మీకి పుట్టనొదిగె
 వితరణగుణమున జతగొనదలఁచివే
 ల్పులగిడ్డివేవేగపూరిగఱచె
 కీర్తిశోనె కృ-స-శ్మ-ములాడిచ-మ్రుండు
 బహుళ పక్షక్షీణ భావమొదె॥

తే॥ గీ॥ బలిరసమధికగుణగణ ప్రాభవముల
 నరయదిరుపతి వేంకటేశ్వరులకీడు
 నఱలుతిరుపతి వేంకటేశ్వరులెభువిని
 బరులుకారనియనవచ్చు బంతముగను॥
 చం॥ తిరుపతివేంకటేశ్వరులు దివ్యభుజంగకసంగుకాటసి
 తిరుపతివేంకటేశ్వరవిధిరుల దీటుకురాకలజ్జభూ
 ధరముచకేగి యచ్చటను దా ర్గతచేష్టతనొందియుండిరి
 ధరినభిమానుకౌ జనులుదామును నోడినజాఁగియుండరే॥

ఇట్లుబుధ విధేయుఁడు

శ్రీ బెల్లంకొండ రామకవీంద్ర శిష్యుఁడు లంకా సుందరరామశాస్త్రి,
 గురిజాలతాలూకా లంబాపురం.

యీకొప్పరపుంగవులు ప్రచురించిన ప్రతీకలుచూచి సోమవార
 మునాడు సభయగునని పెక్కుగామములనుండి వచ్చినవేలకొలది రసి
 కులదఱు “మేముమీదర్శనముకే వచ్చితిమి మమ్మువృథాశులఁ జేయ
 దగదు” అనికోరగాఁ దిరుపతివేంకటేశ్వరులు నాడు మధ్యాహ్నము 3
 గంటలు మొదలు 7 గంటలవరకు సభచేసి తమ కవిశామృతధారచే
 సభ్యులనందఱి నోలలాడించిరి సభాసంతరము సభాధ్యక్షులగు యీశా
 నపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రి గారుపన్యసించిరి యీ బెల్లంకొండ రామా
 రావుగారిశిష్యులగు వెంకటప్పయ్య సుందరరామశాస్త్రిల వారాసభ
 లోఁ బైపద్యములఁ జదివిరి.

పీఠిక.

శ్రీమత్పర దేవతామైనముః

ఆర్యులారా!

ఈయూర భాషాభిమానులగు బ్రహ్మశ్రీ రంగావర్ణుల హనుమయ్య గారును, గొల్లపూడి రామనాథయ్యగారును, మ॥ రా॥ శ్రీ కొండా వెంకటప్పయ్య పంతులుగారును మొదలగు పెద్దలు గౌరవపూర్వకముగా నాహ్వానమునేయుటచే శ్రీ కింకరీంద్ర ఘటాపంచానన విద్వత్కవి బాలకలానిధి బాలసరస్వతీత్యాది విరుదాంకితులగు శ్రీ తిరుపతివేంకటేశ్వర కవీశ్వరులు 18 వ తేది సాయంతనము 4 గంటల రైలుమీద నిక్కడకువిచ్చేసిరి. పౌరులు నందువిశేషించి స్టాల్లో జదువువిద్యా రులందఱు ముందుగా గుంపులుగుంపులుగా రైలుస్టేషనుకుఁబోయి తమయానందమును వెల్లడించుచు వారినినూరంబ్రవేశపెట్టిరి. 19 వ తేది పగలు 2 గంటలకు హిందూనాటక సమాజమువారి నాటకశాలయందు సభసమకూర్పబడెను. గుంటూరియందలి పౌరులేకాక చుట్టుపట్లనున్న పల్లెలవారును సవధానసభాదర్శన కుతూహలులై వచ్చుటచే నినుముజల్లిసను రాలకుండునట్లు నాటకభవనమంతయు ససంఖ్యాకములగు జనములచే నిండి నిబిడికృతంబై యుండె. 2½ గంటలకు సవధానముప్రారంభింపఁ బడెను. ఒకరిరువురేమి తక్కువయోకాని పృచ్ఛకులునూర్గురు గూరు చుండిరి, వారును నూర్గురికి చెప్పటకు సంసిద్ధులైయుండిరి, కాని సవధాన లొక్కొక్కరికొక్క పాదముచొప్పున నలుబదిమందికిఁ బద్యములు చెప్పునప్పటికి, మ॥ రా॥ రా॥ ఏ కారామయ్యపంతులు గారును, కొండా వెంకటప్పయ్య పంతులుగారును, బ్రహ్మశ్రీ రంగావర్ణులహనుమయ్యగారును మొదలగు పెద్దలు “నలువదిమందిచాలారా, ఏలయాయాసము, గాలముచాలపట్టు” ననివక్కాణించుటచే, వాఁడు 7 గంటలగువరకు నప్పుడప్పుడడిగినట్లై తామిదివరకు నాయారాజులపై రచించిన పద్యముల సభ్యగర్జన పేయముగాఁ జదువుచు నలువదిమందిలో

నిరువదిమందికి బూజిగా నాలుగు చరణములు చెప్పి చదివి
 వేసి మిగిలిన యిరువదిమందికి రెండురెండు చరణంబుల చొప్పున
 జెప్పి వేసిరి. మరల మఱునాడు సభ 3 గంటలకు సమకూర్పబడెను.
 కాని కొన్ని యనివార్యములగు సంతరాయములచే సభ మానుకోవలసి
 సంత దుర్యోగము జరిగినను, గుంటూరివాస్తవ్యుల సుకృతముచేతనో,
 సిద్ధసంకల్పులైన తిరుతివెంకటేశ్వరుల మహిమచేతనో సభ జయప్రద
 ముగా జరిగెను బ్రహ్మశ్రీ వెంకటేశాస్త్రి గారప్పటికి జ్వరకీడితులై
 యున్నను, వారు తమయద్యమమును నెఱవేల్చినభ్యులకు గలుగఁజేసిన
 బ్రహ్మానంద మనితరసాధ్యమని వక్కాణించుట తక్కువితేమిని వర్ణిం
 చుట నాబోంట్లకు శిష్యముగాదు. ఇక నారోగ్యస్థితిలో వారొనరించున
 వధానమెంత యానందకరమైయుండునో యెవరు చెప్పగలరు. నాటిరో
 జున మిగిలిన యిరువదిమందికి మిగిలిన రెండు పాదములు చెప్పిమరలఁ
 జదువుటకుఁ గొంచెము కాలమే పట్టినను, రాత్రి 8 గంటలవరకు వారి
 యసమానకవితాసుధారసధారలచే సభయంతయు నిస్తరంగంబైన
 సముద్రమువలెనుండెను. పిదపజయజయేతిధ్వానములతో సభ ముగిం
 పబడెను. నాటిరాత్రి హిందూనాటకసమాజమువారి పాండవవిజయ
 ప్రదర్శనమున కంతరాయముకలుగుననికాని లేనిచో సభ యెప్పటికిముగి
 సియుండునో తెలియదు. అనధానాంతమున నాయుపండితులుతమయా
 నందమును వెల్లడించుచు చంపకోత్పలాది మాలికలచే సనధానుల నలం
 కరించిరి. ఏతదవధాన పద్యంబులు లేఖకప్రమాదంబుల నవరించి మా
 తృకానుసారంబుగ ముద్రించితిని. చిగురున వారువారుచదివిన పద్యము
 లుసహితముగూర్చితి. భాషాభిమానులకందఱి కీహ త్తము హస్తభూష
 ణంబై యుండుగాక.

గుంటూరు,	}	ఇట్లు,
29—8—11		బలిజేషల్లి లక్ష్మీకాంతకవి, (ప్రొవై)టరు, చంద్రికా ముద్రాక్షరశాల.

కం॥ శుభలగ్నంబునవిప్రులు । సభికులునాశీర్వాదింపఁ జతురానన ప
న్నిభుండగుబాలుఁడు గత్తు । ప్రభునిగుడేశితాలిగట్టెఁ బడతిగళమునకొ, 94

అ॥ ఐసినిపల్లెరములఁ బరఁగనింపినయాశి । ముత్తియుముల వోయిలెత్తి యొకరి
కొకరునోసికొనిరి ప్రకటించితలఁబ్రాలు । బాలికానుశీయులు బాలగండు. 85

ప॥ ఆసమయంబున

కం॥ క్షీరాబ్ధితనయ గౌరీ । వారిజముఖి వాశి శక్రపనితయును మరు
న్నారీమణులు వశిష్ఠుకొ । జేరంజనుడెంచి రిట్టిచిఱుతలఁజూడక. 87

ప॥ ఇట్లుతాలోపణానంతరంబున బ్రహ్మగ్రింథియుక్తంబుగావధూవగులనరుంధతీ తగ్గు
నంబు సేయించునవదీగంబునఁ దత్సమీపంబుననున్న వాగ్దేవింజూచి పర్వతరాజువు
త్రియిటనియె. 88

కం॥ శ్రౌత్య! నీవృక్షుడీ । వారిజులనయన మర్త్యవాసముసేయకొ
గావమునరచియించెను । కొరు నెమంచాల యిట్టికూటముసేయకొ. 89

కం॥ ఈలోకమునకు వీరికిఁ । బోలు నెనుఖియింపఁ బుడమింబుట్టినజనముగొ
చాలుదురేవర్ణింపఁగదా బాలుని బాలనను బొగడ భవునకుఁదక్కకొ. 90

కం॥ నాబాలునియంశంబున । నీబాలుఁడుజననమందె నిక్కంబిది యా
నీబాలిగనాకొడలు । గాఁబోలదె? యిట్టిచెలువుగలదె? జగములకొ. 91

కం॥ ఈలీల మర్త్యమున మం । చాలకు బాలునకు సురత మలవడఁజేయకొ
బోలదునాలోకంబున । పేలాగతిఁగూడియుండ నింపగునాకుకొ. 92

కం॥ అనిబాలుని మంచాలకొ । గనుగొని నగజాత గాఢకాతుకమున దీ
వనలిచ్చె నిఖిలశత్రుల । ననిగెల్వఁగదేవసుదతులతోననగకొ. 93

కం॥ దీవించి నగజ నానా । దేవనితంబులుగొల్వ దివినుండి మహా
దేవాదికేక నిచ్చట । వైవాహికమందిరమున నైభవమెసంగకొ. 94

కం॥ బాలుని గన్నమనునా । పాలుఁడుపూజించి చిత్రీపటమణిభూషా
బాంబు లరణిమిడి వి । ప్రాలింబూజింప నాయు నర్చించెదగకొ. 95

కం॥ “భావుక! నాయొడఁ గరుణా । భావంబున విప్రజనులఁ బ్రీతిప్తిగ నం
భావింపవలయు విద్య । ద్భావంబులు దెలియ నాసుకృతకలదే?” 96

కం॥ అనినంబ్రవచ్చినాయుడు । విని మోమున దరహసనము! వెలయఁగ నాకీ
పనిగల్గించిన విప్రులు । వినియొకలే? నన్నుజూచి విడుతురెయ్యారా? 97

ఆ॥ నన్నుజూచికుండ మన్నించివారలఁ । బనువు నీకొలందిభక్తి నేసి
బ్రహ్మనాయుడన్న భ్రాంతిదీటువారి కెంతయైన యానంతమేనా. 98

ప॥ అనినం గన్ననునాయంశిల్లనియె 99

కం॥ “ఒక్కొక్కవిప్రునిదోయిట నెక్కొనశ్రీరామకూడ లిరువదిగానీ
లెక్కకునచ్చినవారలఁ । జిక్కుగనుండంగనిమ్ము సిరిదక్కువయే?” 100

సీ॥ అనినబ్రహ్మనాయుఁ డానరంబునలేచి సంతోషనముచెంతఁ జేయివీచి
ఎగనశోభనసభాస్థానగబుజొలైంచి దొడ్డవిప్రులనెల్ల దొడ్డివెట్టి
మండలాధీశసామంతరాజునన్ లాసినలై తద్దాగ్రసీమనుండఁ
గనకంపునిష్కము ల్గంపలఁ దప్పించి పోకగాఁబోయించి మూలకజూచి
యొక్కరొకరికి నిర్వదిలెక్క నిట్లు । పంచి యిచ్చినఁ దగ్ధనసంచయంబు
నుంకువపదాఘమును నింటనున్నవిత్త । సమితిగడచ నె నిరవశేషంబుగాఁగ.

ప॥ ఆసమయంబున. 102

ఉ॥ “ఎచ్చటనుండవచ్చియో మహీసురముఖులు కొత్తలైనవా
రిచ్చపలాక్షిపెండిలికి నిచ్చటివారలుగారుమాడఁగా
మచ్చికబ్రహ్మనాయని యచూనుపచర్య”లటంచుభ్రాంతులై
మెచ్చగఁబొరసంఘములు మేలని కన్నమనీఁడు నమ్మిఁడై. 103

ఆ॥ “దేవ! నీమహానుభావంబుదెలియ నే, నెంతవాడ నీ నితాంతకరుణ
వెలయనన్ను మనుషదలఁచి నీభటులలో, నొకనిగాఁగఁజూడు ముచితభంగి”

కం॥ అనివినుతించిననాయం, డచుకంపదర్శిగన్నమావని పాటుక
ఘనభాగ్యనిధినిగా మ, న్ననచేసెమహాద్భుతంబునం జనులెన్నఁ. 105

సీ॥ కన్నమనాయండు కలబంధుజనముల భటులసామంతభూపాలకులను
మరునబ్రహ్మక్షత్రవైశ్యసూద్రాంత్యజప్రభృతిజనంబుల భక్ష్యభోజ్య

లేహ్యపానీయప్రసహ్యభోజనములంద్యుత్తులఁగావించి దివ్యగంధ
కన్దురవీటికల్పించి చిత్రపుఁజట్టాంబరంబులు గట్టనిచ్చి
నిత్యసూతనవిధవవినీతిమెఱయ, వన్నెమీఱ వివాహోత్సవంబొనర్చె
నూరనాబాలవృద్ధులుగోరినట్లు, సతివివాహంబు నేయు పర్యతునిభంగి

106

క॥ మంచాల బాలునను న, మంచితగతిఁ బెండ్లిచేసి మహిమోన్నతిచే
మించిన నాయనివిధవం, బొచిమహిసురులు మిగులపెచ్చిరిసరులన్.

107

ఆ॥ నాయఁడొంభూమి నానాటికెల్లవ్య, శోభితత్వమొందె శుక్లపక్ష
చంద్రికావిధమున జన్మింప జనచకో, రాశితృప్తిసొంద నంతనచట

108

క॥ సాయక గురిజాలపురిన్, నాయసురా లొక్కనాడు “నాయునిరాజ్యం
బేయనువుదనరియొప్పెనొ, గోయలనలంబుచిమాడెబోయ”నటంచున్

109

క॥ ఏగులయెల్లండనునొక, నాగరికుంబిలిచి “నీవునాయనిపురిలో
భోగైశ్వర్యములారనె, యేగరివైరము నాయఁడెఱుంగకయుండన్.”

110

ప॥ అనిపెప్పించిన నాథులండిలుజేరి పృచ్ఛన్నవేషసంపత్తిమెఱయ
గమణిమృదుర్వపుండ్రద్వాదశముఁజెట్టి పట్టాంబరం బడ్డకట్టుగట్టి
పద్మాక్షచూలికాపటలంబు మెడఁబెట్టి డాకేలఁదాలపుంతిముధరించి
పృథితమామృతముపాత్రీ మాదలఁదాల్చి వలచేతఁ జిలుతబ్రన్దలునమర్చి
“హరిహరి”యనిపీఠులఁబరువులిడుచు, అతునేయుచు “శ్రీరంగరంగ”యనుచు
బరమసాతానివైస్థవభావమొప్పు, దిరిపెమెత్తెను మాచెర్లపుగవరమున.

111

క॥ ఇల్లిల్లడప్పకుండఁగఁ, గోళ్లుఱుకుచు బికిరిమెత్తె. గిలయపాణుల్
“తెల్లం బీతఁడు లక్ష్మీ, వల్లభదాసుండ్లటంచు వాత్సల్యమునన్.”

112

నీ॥ కిమలాక్షియొకతె ముత్యములభిక్షమువెట్టె బద్ధరాగము లొక్కపడఁతియొనగె
మగువయొక్కతె విద్రుమములునోసటఁ బెట్టె నీలంబులిడె నొక్కనీలవేణి
పుష్కరాగములు సొంపుగఁబెట్టెనొకబోటి వజ్రంబు లొక్కరవాణియొనగె
వైహార్యములు లొక్కవనితనమర్పించె మాడెన్నియొవెట్టె జేడెయొకతె
యొకతెగారత్నములు వేటొకతెవాంఛ, తాఢములువెట్టె నన్నగరాంతసీమఁ
గలయఁదిరుగుచు దైవయోగమున దారి, డప్పిశీలాంబికా నిశాంతంబుఁజొచ్చె.

కం॥ చొచ్చినశీలాంబిక గను, విచ్చివిలోకించి “యోవివేకవినురా!

విచ్చేసితేలి యిటునీ, గచ్చులవేషములు మాన గావలయుఁజూచి

114

కం॥ కల్లాడనేలి యేగుల, యెల్లండపునీపు నిన్ను నెఱుంగదు నాయు

దుల్లమునఁదెలియకుండఁగ, నల్లనఁజను మిల్లఁజేరు మంతియెచుటక”

115

మ॥ అనిశీలాంబిక బుద్ధిఁజెప్పనిని మాయాచేసి యెలంబునఁ

జననట్లాంటిని బ్రహ్మనాయుఁడు యధేచ్చావర్తియైచూచి గ

క్కునఁజేపిచి “యెదేమివేష” మిటునీకుఁరాఁగతంచేయిరా?

నినుము స్నేగులయెల్లఁడం చెఱుంగనా? నిక్కంబుగాఁ జెప్పరా.

116

తే॥ అధిపతికిమేలె? కుశిలందెయనుజాలకును? బ్రజలకుతుఁడందె? భద్రమే భటజనులకు?

విప్రవరులెల్లఁబూజ్యులే? విభునియొద్ద, నున్ననాయకురాల్ నుఖంబున్నయదియె?”

కం॥ అనినను సేగులయెల్లం, డను“నోమహితాత్మ! వీటనందఱు నుఖులై

పనిసేయుదు రవిభునకుఁ, జనులెంచినిటకు భక్తిసాధనకొఱకై

118

తే॥ పోయినచ్చెగ వనిన నా నాయుడనియె, నాపబండలగుంపులనడిమిలోన

జారిపడకుండఁబొమ్ము మీవారునిన్ను, వెదకిచేసారకటుమున్నె వేగిరంబ”

119

కం॥ అనియుల్లసమాడిన నా యునివాక్యము మనములోననుంచుక మాగ్గం

బునదైర్వ్యస్ఫురణంబునఁ, జనఁజన నొక నాపబండ జూచినఁ బడియెక.

120

సీ॥ పడియున్న వానితమ్ముఁడు “కన్నరాడయ్యె” నని శ్రీభుగామియై యరగుడెంచి

చూచితత్కార్యంబుసాబగెల్లవిని యగ్రజునిబంచె బ్రహ్మనాయునకు మొక్కఁ

బంచిననతఁడేగిపరుహర్షంబున నమృతహాత్మునకు జోహారుచేసి

“యనఁకు! మీయాజ్ఞా కేకొనక యజ్ఞుండ నై పురిఁజేరువేష్కఁ బొంపిరిగొనంగ

నాపతాలలోన నేపారఁజనువేళఁ, గాలుజారిపడితి గడచిపోవఁ

ద్రోవచొప్పుగాన నీవిధిదిడిదిప్పి, వచ్చినాడ శరణఁజొచ్చినాడ”

121

చం॥ అనవుడుమందహాసమున నమృహిమాధ్వయఁడు వానితోడ ని

ట్లను జతనంబునంజన భయంబోయించుకయేనిగల్గ దొ

య్యనఁ జనుమన్న నాభటుండు హర్షముతోడనమస్కరించి న
జ్వరుండునువోలె నేగె ననుజన్మునిగూఁడు సత్వరంబునకొ.

122

ప॥ ఇట్లుచని గురిజాలపురవరంబున నలసంగరాజమందిరంబుననున్న నాయుసురాలిం గ
నుంగొని యిట్లనియె.

123

ఆ॥ “అమ్మ! యేమి దెప్ప నామహేశ్వర్యంబు । నజునకై నచబోగడ నలవికాదు
బ్రహ్మనాయుండున్న పట్టణంబునకేగి । చూచినాడ నచటిసాగులెల్ల.

124

సీ॥ హరినీలఖచిత్రసంహద్యారవంస్తులు వెడూర్గరిచిత కనాటమును
బద్మరాగోజ్వలత్వాపాదపీఠులు చారుగోమేధిః స్తంభసమితి
వజ్రనిగ్మిత సౌఖవాతాయనంబులు స్ఫాటికపిఠుల సౌపాఠములును
మరకతశాశమంభ గ్రహదేవతలును స్థూలముక్తాఫలతోరణములు
చిత్రపట్టాంబరవితానభేదరములు । విమలచూఢ్యదీప్తికాసముదయములు
భవ్యశశికాంతచూఢసాలభంజితులు । గృతవియత్కర్షణోత్తాపకేతనములు.

125

క॥ ఆపురమట్టులచుండెగ । దాపునగొట్టాలమిట్టవరి గన్నచునీ
డేవుననిర్మించిన సా । ధోపరివర్ణ నలంసేయ నోపుదురెనుగల్?

126

ఆ॥ వికిరమైత్రికట్టై బృఘహేమసౌధంబు । దానిఁజెప్పనేలె? తల్లి! విచయ
మనపురంబెకాదు మనుజులల్ల భుండేలు । రాజ్యమై నాటిరాదుసుమ్మి

127

ఉ॥ “ఈమహితార్థ సంపదల కెన్నడపాయముగల్గ దింక సు
త్రామనమాచుండైన మనబ్రహ్మమహీశుఃకుగర్తియుండనం
చేమఱి పారసుధుము లపేతభయంబుననిద్రవోదు రి
చ్చామతిఁ జోరులంబనిచి సర్వయుగైకొనవచ్చు భామిన్!”

128

ప॥ అనిచెప్పినవిని నాయుసురాలు మాత్స్యర్యంబున

129

సీ॥ “నల్లమలంగలనాల్గువేల్పాయల నెట్టుమలంగలయేడువేల
శబరులఁ జెంచుల కౌర్యధురీణుల యవనపుళింద వనాటవరుల
బల్లిదులన బెక్కుబరికాండఁ దెరవాటుదొంగల నెల్ల జేరంగఁబలిచి
బాతుచ్చితాహారసముచితాన్నంబులుజెట్టించి వారలపేరువాడి

వీటికాశాటికలాసంగి వినుడు శూరు । లార! మాచెర్లపురిఁ జొచ్చి చూడ గాఁగ
దోచితెచ్చితిరేని మీదోచుమీ కొ । సంగి జీవితముల మీకు సల్పుదాన. 130

కం॥ బాసట గామికి తైటి । గోసంగులమూడువేల గొడిగనిత్తుకొ
మీసాహసంబుజూచెడు । గాచయ్యనఁబోయిరండు ఘనబలమొప్పకొ 131
మ॥ అనిచెప్పి పంచిన.

శా॥ కుంతంబులో కరవాలముద్గరధనుత్సర్గంకుశోద్ధర్మదా
నంతాస్త్రంబులుపూని కొండసిగలాయ్యంబైట్టి ధర్మంబునక
బంతంబులోపవరింపుచుకొ వెడలి దర్పస్సూతికొ దత్తేట్టగా
ప్రాంతజ్ఞాస్థలిఁ జంద్రభాగతటసీపర్యంతదేశంబునకొ. 133

ఆ॥ బరిగిబరిగితిరుగ బ్రహ్మనాయకుండు తన్న । దీప్తిశాహ సలిలశీరమునకు
బ్రహ్మనిష్ఠదీర్చి పజ్జ నల్కుడునిని । చేతిసంజ్ఞ భటునిజేరఁబిలిచి 134

ఉ॥ “కన్నమ! చోరస్సైవ్యమిడగానంగనయ్యెనుఁ జంద్రభాగ కా
సన్నధరాస్థలంబున నసహ్యత నాయకురాంబువఁగా
మన్నతివేగుడంచిరి మహాశక్తునిగ్రమమొప్ప వీరు
త్సన్నబలంబునం గుణనిబద్ధులఁజేసి కలంచి క్రమ్ముటకొ. 135

ఆ॥ చంద్రవంశలోని సన్నపుసితంబు, గోనియలనునించి కొలుచుకోలే
బండిజనుల నెల్లఁ బశువులఁగా వారి, పురముజేరఁబంపు బరువులెత్తి, 136

కం॥ అనిచెప్పి పంపఁగన్నమ, జనితక్రోధమున బిడుగునాడ్పునఁ జనిత
ద్భవకుంతాద్రాఢ్యములఁ. దనకొక్షేయముననటకె దఱుముచువరుసకొ 137

ఆ॥ కొలువిదిప్పినటులఁ గొనకొనిప్రజచుట్టు, తిరిగితిరిగి పాటియరుగనీక
మొనసియాయుధములు మోపులుగట్టించి, తలనెత్తి కొంగటికిరిబలిమి 138

కం॥ అలువగుసితపుగోనియ, తలమింగొందఱకు మూపులెక్కించి “చనుం
డలగురిజాలంజేరఁగ, వలయుండెలవాల్సిననుచు నడినడిపిం చెకొ 139

కం॥ మును లాడెదూది కొండటి, కిని ముడియలుగట్టి తలలగీలించి వి
డారనుసంధేహం బెదురగు, జనములకునుదోష బండిజనములఁ దోలెకొ 140

ఉ॥ కన్నమదానుడీగతి జఘన్యుల దీనులజేసి తత్పురా
సన్నధరాధులంబున విశాలద్ధావరణంబు గోప్తమై
యున్న సమున్నతప్రతిభనొక్కనిపీడకయున్నయందఱు
గ్రన్ననదొడ్డివెట్టి పసిగించినయట్టులనుండ తాకిటకు 141

క॥ అంతటంబొరజనంబులు, క్రొంతల క్రంతలనులిచి కనుగొని యీవృ
త్తంతమునాయగురాలికి, మంతనమునఁజెప్పి రొకట మాత్సర్యమునకు 142
వ॥ అప్పుడు. 143

క॥ అక్రపటంగనవాలము, ద్రోక్తబడుభుజంగివోతె రోజుచు నరుణం
బెక్కినకన్నుల నాలుగు, దిక్కులుచూచుచును దొడ్డిదెన కరుగంగకు 144

సీ॥ దొడ్డివాకిటఁ గేల దొడ్డుకైదువుఁబూని శమమునికైవడి నమరుతానిఁ
గల్పంతకాలాభ్రగర్జనంబులబోలుకరినభావల వారిఁ గలఁచువాని
ఖాదిరాంగారప్రకాంరుణంబులైతనరు కర్ణాంతనేత్రములవాని
మత్తదంతావళోన్మత్తయానంబుల. జశురవిహరంబునలుపువాని
నొప్పు నాజానుదీగ్ధ బాహువులవానిఁ, నివర నాయుని మది మధ్యఁ దలఁచువానిఁ
జరమహానీల కైలసుండరశరీర, యష్టిగలవాని నాయకురాలుచూచె 145

క॥ చూచి తలయూచి బొరలు, చూచి పసంబులను నేలఁజఱచుచుమాం
డిచక్కినిలువఁగూడునె ? నీచుండ ! భయ మింతలేక నిలిచెనవిచటకు 146

క॥ అనికోపించినకన్నమ, జనితామర్షమున వాలుసారింపుచు ది
గ్గన గరుఁడుండహికన్యక, వెనుదగిలినరీతిఁ దఱియి విక్రమఖనియై॥ 147

సీ॥ మూలండునుచు బుద్ధిమాళిపల్కిననీదునాలుక రెండుగా నఱుపవాడఁ
గడజాతియనినన్నుగడవబల్కిన నీ రదంబులురాలుచ్చ శౌర్యంబువాడఁ
ముట్టరాదని నన్నుదిట్టిన నీ స్తనీద్వయము కిండలుగాఁగఁ డఱుగువాడఁ
బంచముండనిన్ను నెంచిన నీ క్రూరపంచశాఖలను ఖండించువాడఁ
“నాయనాజ్ఞలేక నాతినిజంపంగ విహితమగునె?”యనుచువిడిచినాడఁ
నెందుఁబోయెదియ నిందీవరాశి ! నీ, కైశ్రమైన గోసికానివిషువతి 148

ప॥ అనియుఁజించి నిజభుజాదండమండితాఖండమండలాగ్రంబొటపెట్టికి హరిణ
 రూపంబుఁదాల్చు చతుర్ముఖమూర్తిదండుము మృగి వ్యాధరుదుగ్రంథునంబోలె దటిమి
 కాంతాహననంబు శూరులకధర్మంబని మఱిలవచ్చి గోష్ఠద్వారంబుననిలిచె నన్నాయకు
 రాలు శాస్త్రాలవక్త్రంబు వెలువడిపాటి యారంబుదూరుసారంగియుంబోలె రాజ
 మందిరంబుఁజొచ్చె నంత,

149

క॥ పాయకమాదెర్లపురికా । నాయుండునిత్యవిధిదిర్చి “నాకన్నమరా
 డాయె నటంబోవ నేమియ । పాయము సంధిల్లెనో మహాహృదులచేకా”

150

ప॥ అనియోజించి,

సీ॥ కనక మంజులవజ్రవచంబుధరియించి లలితముక్తాదామముంబహించి
 నవరత్నమకరకుండలములుపాల్గించి డాల్చించుచుఁజికిరింపు వెట్టి
 తపనీయహీరాంబుగదములుబాహులంబూని కాంచనరచిత మేఖలవహించి
 చారుగాంగేయరుస్కరుగారముపెట్టి రాజితవట్టాబరంబుగట్టి
 కలితగారుత్మతాందోళికంబునెక్కి । ధవళచామర లిప్తపాంధవులువీన
 హితులుకొందఱుగురిజాలకేసి తనదు । రాకఁజెలువంగ నే నప్రకాశమహిమ.

152

క॥ అనఘునియాగమనంబును । వినివెసనలసింగభూమివిభుఁడెదురుకొనకా
 జనుటయు నాయకురా లే । పురం గుటిలస్వాంతియగుదు భూపతిసభలోకా.

153

క॥ మనుజునరుఁడెక్కుసంహా । సననిటధరాతలంబు శాతఖిలత్ర
 బునంద్రవిత్తి తత్పిలంబున । సునిశితకస్త్రములుపాతి వొప్పడమండకా.

154

ఆ॥ ధైర్యజీర్ణ కాప్తపంక్తులడ్డముపెట్టి । మాయదెలియకుండు మట్టుపఱచి
 కపటమునవసించె గాంతదానొకచోటం । జెలియమాయనతండు చిక్కుపడునె?

క॥ అచ్చటబ్రహ్మవాయుని । జెచ్చెరనాలింగనంబునేసిమహీశుం
 డచ్చువుఁగై దండలదన । మెచ్చులరచ్చుకునుదెచ్చె మించినకరుణకా.

155

ప॥ ఇట్లాస్థానంబుఁజేరవచ్చి భవిష్యదర్శజ్ఞాన సంపన్నుండు గావున బ్రహ్మనాయకుండు
 సామంతామాత్యపురోహితాదుల బార్హుభాగంబులంజనుదేర నియోగించి,

157

క॥ అంభోజముఖియొనర్చిన । దంభాచ్ఛాదనపుదాడిదప్పక గమనా
 రంభంబుదనరవడిచె స్వ । యంభుప్రతిభుండు కుంభకాభ్యాసమునకా.

158

మ॥ శకునిప్రస్తుతభార్యార్థమివరదుష్పండిత్యహాపంబు ద
ర్శకదుశ్శాసనయుక్తిమైనెసంగె గర్భకూరభావాప్తిచే
నకటా! దుష్టచతుష్టయాధిగతమియబ్జాకరంబన్న నా
త్మకళంక నవలా కొలను పెడలెక మత్తేభకుంభద్ధతిక. 26

మ॥ ఒకకెయోగగం దత్తటికనిలిచి నీరొప్పారంగా జాబుగై
శివ మొయ్యెయ్యన జేతులంబిడుచుమం జేపావడెక పట్టిదా
లక నెమ్మై తడియొత్త దుష్టలపుంజేలంగట్టిచూపట్టె జాం
ద్రుకనీహరపరీతకాంచనలతాధివ్యన్మనోజ్ఞాకృతిక. 27

మ॥ కొనగోళ్లం దొగకంటి వెండ్రుకలుచిక్కుల్ దీసిసాంబాణివా
సనహతించి జవాదిలేంబగునుమించంజిక్కి దంతంపుదు
వ్వెనచేదుప్పుమం గొప్పదీర్చె నొకతనీర్గత్తు మాయత్తుముల్
గనిమారుండును గొప్పదీర్చె మొలుగెక్కం జివ్వి కొద్దింటికికె 28

ఈ॥ మొల్లలు చుట్టి ముత్తెలుగు ముత్తె పుసామ్మలు వెట్టి నెమ్మొయిన్
జల్లనికప్పరంబలంబిచందనపుందిలకంబుగూర్చి రం
జిల్లంగ నింతులెల్ల గయినేసిరియాసిరి నా శిరీషం
పుల్లనుమాంగి నా మద్భగపూర్వమరంగి నధంగి తేమమై 29

ఆ॥ సిరికినపుడుగూర్చుశృంగారమంతయుఁ | జిత్తజాతతప్తవిత్తగాన
శీతలూపచారరీతివోచియు(తాంత)శీతలూపచారరీతి వోచె. 30

మ॥ చెలులుం జిత్రముగా యనోచితగతికె శృంగారముంబూని కే
వలనున్నంత సువారపుంబనులచెల్వల్ బోవఁగావల్లవో
లలితేష్టెన్న పదార్థముల్ గొనుచురా లక్ష్మీ పతింగూడి యా
కలకంఠు వనభోజనంబులచటకె గావించి రిచ్చాగతిక. 31

కం॥ కలిమినిటువలయుమాత్రము | కలిమిపాలందియారగించి కమలాపవనికె
జెలివనటవిశ్రమించుట | కలమిధునాంచిత లతాగృహమున వసింపకె. 32

మ॥ నలువొండం(దొలుదీవి) ప్రామినుకుమిన్నలోపుని రళ్ళిచ్చటల్

మలయం గాలనివే ద్యూమారుకరలీలానీయమానాశుగో
జ్వలజేగంబున ఘోరపుష్కరపరాధ్వగ్రాహితం బభ్రుమా
చలతీరంబునకుం డిగెం దరణి వేద్యాస్వాతముల రంజిలన్.

33

తే॥ పద్మయ త్తేటి విరహతాపమునఁ బొగులుఁ దన్నివాసములగుటఁ బద్మములునొగిలేఁ
దానుబద్మాపుండగుటఁ దిత్తన్మహాత్తి । నోర్వ కరిగినగతి మిత్రుఁ డుదధిఁ గ్రుంకె.

మ॥ బలవి దినశయాగత విపద్ధశశే శీతచక్రదైన్య మ
గ్ధలమగుచో గళద్రుమరకచ్చటతో శతథా సహస్రధా
దళనమునొందుడెందములఁ దిల్లడమలగుచు సొమ్మసెల్లునో
జలఁ దగఁ బద్మినులో ముఖపిన్నుల నందముఁగును చందమునో

35

మ॥ నగళోదండధరుండు తొండవ ముఖండన్మండలావృత్తి
ల్పగఁ జేతప్ప సముద్ధతిక్ బడినవాళ్యోభక్తానాఁ గ్రుంకె నా
శుగతిక్ భానుఁడు తద్విక్షిప్త మణిరజ్జిచ్చాయనా నింజ
జిగిసెంచెన్ దదనుస్వరంబులన మిచెం జక్రదైన్యస్వరూప్

36

చ॥ రయమునవిల్వఁదావులయి రాజిలుతమ్ములు సొమ్మసెల్లుటఁ
బయినవలంబనుబగుచుభాసిలుమిత్తి రాళి పట్టులే
మియుఁగని యేకకాలమున మెట్టినకొప్పుయఁ బట్టియున్నకొ
మ్మయు విఱుంగఁ దిగుల్ప డినమాడ్కిఁ గ కావితలయ్యెఁ జక్రిమునో

37

సీ॥ తపనుడప్పనసేయఁ దద్విమగ్రహణార్థ మటుగోచరు చటులార్భటాఘ్నియనఁగ
నర్కుండువిష్ణుఁడై యరుగుతోడనఁజను పతిగశేఖరు గరుత్మతితియనఁగ
లోకబంధునకు రత్నాకరుండేను లేగి బడిసెవైచిన మఃప్రచరుచియనఁగ
నినునిరావక డిగంగన పొంగ వెలి జిమ్ము తదమరాగరసాంబుధారయనఁగ
(దగుణతారాతిక న్యా)నుసరణకరణ । సమయకాముక సముచితమిరచిత
జవమనఃప్రతిసపదిసాక్షాత్కృతారు । జావయవదివ్యశక్తి నా నలరెసంధ్య

38

చ॥ కనదినమండలంపుఁ బెరఁ గాలపులిందు ముగంకు మెట్టతా
పెనుచటినుర్లదొబ్బ నట బెట్టుగఁ జెందెన శేసచాలునా
దనరెడుసంజ పైబరఁగుతన్మధుమక్షికలట్లుపెగెన్ నెన్

ముచిముని యిర్లువాని మొనముక్కులుసోకకజలింఁచె జక్రముల్.

39

తే॥ భానుబింబుబొలుపెందుఁగానకునికి । జనులఁ దమతండ్రియొచటికిఁ జనియెననుచు
నడుగుటకు జాడఁబడివచ్చుమునయనఁగఁ । గలయఁబర్వెనుజీకటికప్పదిశల. 40

ఉ॥ మారునిమాయచంపు దినమానము మేల్ నడలింపు జారినె

జారులగు స్త్రీంపు జలజరబులసందలవంపు కోక సం

సారముపట్టగింపు నెలబొలుని రాకనుమాయునొంపు శృం

గారర సంబుముంపు కనఁగాఁదగెఁజీకటిగుంపు పెంపు గాఁ.

41

ఉ॥ అంబితరాగవీధి సమయచలవైశ్యండు బచ్చగుత్తిగా

నించి దిగంతసీమలనువేములుబంపఁగఁ డగక సాలవే

యించిన వెండికాసులపు డెన్నిదాఁకుటకై వెనం బచా

రించినరీతిదోచె వివరింపఁగన త్తతీ దారకావళుల్.

42

కం॥ పాటల మాటల నచ్చెరు । పాటల శచిగుర్వ బాగడుపనికై త్తిన పా

కాటలగంధికరంబనఁ । బాటలపటుకాంతియంతఁ బ్రాచిందోచె.

43

చం॥ ఇలదనచేతిరత్నమిపుడెవ్వరొదొంగిలిగంచుఁ గాలము

తలవరిపట్టి పల్కులకుదార్చుచువెన్నొన నభినర్తకుం

డలవడఁగేడిగట్టుటకునై యలఁడెత్తిననతిఁ కెంపుతొ

బలుకయనంజనించె శక్తిపాద్మశనూహితలోహితగు్యతిఁ.

44

తే॥ సరసుడేశానుఁడొనరించుసాంధ్యనటన । మరుమాగామెచ్చిపేరై నవిరుదొసంగు

కుధరమదభేదియై త్తినక్రొమ్మెటుంగు । పసిఁడియందెన నిందుబింబుబొందోచె. 45

మ॥ సమదోద్రేకతఁగొమ్ముగుడ్డుకొనుచుం జౌదంతిబై లొచిమ్మును

త్త్రునువేగంబుననూడియుర్విబడు త్పంతాగ్రహాకీర్తనం

జిమలీలాపలయంబనంగ నుదయిం చెంబంద్రుఁ డవ్యక్తరా

గముతో మధ్యబిలంబుబోల్కినపుడంకశ్రీ సరసం దిగఁ.

46

మ॥ కళలం గాలపుబ్రథురాజుననురేఖలనీటుపెట్టంగ మం

జాలకాంతిందగుకేసరంపునునుమచ్చుల్ తెట్టిమెనంపుటం

- డలు తత్పక్షరుచిచ్చటామలినవర్ణత్కర్ణికాశాణముల్
గలచెంగల్వలకటై చంచలవలీలకవిచ్చె దత్సన్నిధిన్ 47
- మ॥ సుముఖుండై శశి చూడ జూడ నరుశాంశుల్ వీడి శుభ్రప్రభల్
సముదారస్థితినిండఁ గాండఘటచంచచ్చంది) కాతశ్రవూ
రమునందేలెగు వెన్నముద్దకరణిన్ రాణించె దారాసమూ
హములాకీర్ణతదీయబిందుసముదాయశ్రీలఁజెల్వంది గాన్ 48
- చ॥ సమయపుదండుగీడు వినుజాడను జీకటిపేరికామినిన్
దమిదహించి చక్రజనతాభయదోష్ఠతిజాజువాట న
శ్రీమగతిగొన్నముత్తియపుజాజరబుట్టియనంగఁ జం దుం డం
దముంగ నె దద్విక్షీర్ణభసితంబన నిండెవిపాండుచంద్రికల్. 49
- మ॥ సిరిమించన్ సెలవెండిజాతున కవిచ్చిన్నబుల్లెడిగ్గి త
త్కరజాలంబన (సోస్తి) యత్నలరనెకస్వాదుసద్యోఘ్నతో
త్కరధారంబొదలింపుదు బయిసముగ్ధచ్చద్రజశ్శక్తరల్
దొరుగంజేసె చకోరహాలికులు విందుల్ వెట్టి గొండొర్లకున్ 50
- చ॥ నిగుడశశాంకశాతకరనిష్ఠురమాతకుఁగాక కాకని
క్కంగఁ గ వజ్రవల్ నికటకంజనిసుంజముఖంబుదూలఁ గా
మొగములదెన్ద్రముల్ దొలక మోయుచుబోవఁగ సాఁగె రాజుగొ
ట్టంగ మొగసాలకున్ మొలుయిడంజనువీకను శోకమందుచున్. 51
- క॥ ఆకొన్న సురలు చంద్రుని । నీకళలందఱికి సరివి నీవిడకున్నన్
బై కొదవవచ్చునీకని । చేకొనితరివాడిచిన్ట్లు చిహ్నంబునురెన్ 52
- తే॥ కమలగర్భగుడు స్థలియించుకాలమున నె । కలవితనియందు హోడశకళలటంచు
జాసవాదులు దెలియవిలాసమిడిన । పొంకమునఁ బాకజార్చిపై నంకమెసఁగె. 53
- చ॥ సెలయనుపాననట్టమున నిల్చిననిశ్చలసీలలాంఛనో
జ్వలశివలింగమున్ సమయతైవుడుగాంచి సుధాభిషేకమిం
పాలయఁగఁజేయ నిర్మలపయోరసముల్ తనుసోమనూత్రధా
రల స్రవించెనోయనఁ దొలుంగె హిమాంబుకణంబు లత్తఱిన్. 54

లే॥ అంబుజారాతి విష్ణుపదంబునందు, దన్మహాంగుప్తనఖమ నందనరెనచట
జననమందినఘరనదిర్గురమనంగ, బండు వెన్నెలదిశల్లెల్ల బ్రతిఘటించె.

55

సీ॥ అజునాజ్ఞగడపరాదని కాని చక్రవాళాద్రిబాహ్యతమంబునణపలేద ?
తగదభోభువనపాతనవృత్తియనికాని బలిసద్భుతిమిరంబుంబణపలేద ?
దేవమాతవిపక్షతెలియనేలని కాని గిరిగుహాధ్వాంతంబుగిలుపలేద ?
ద్విజవాసశోభనావిహృతికాదనికాని చెల్లచాయలయరులోచెణపలేద ?
యనచుజనులెన్న గర్హరకనగుదార, కల్పతరుతార సునహీర కలితహార
కమునతారకళాధార కాంతిపూరి, కాముదీధార జగమెల్ల గప్పికొనియె

56

ప॥ మఱియునది విరాజద్విజరాజతేనూజకావునః బావనమార్గంబున నుత్తమం
లై పుష్పవతులై నలతకూనలుపెన గొనియుండుచాయల బాయగిలనడచుచు వగవల్లిని
గావునఁ దనుజూచిను సుపరిభిన్నలగుపద్మిణులు ముదితవదనలైతలలుచందుకొన సం
చరించుచు మేనమామకూతురనితమఁబరిగ్రహింపనిరీక్షించుచునిక్షుధన్విం నేవ్రిష్టించుపాం
కమున వికంపమానయై స్తనచక్రయు వికసితచకోరనయనయు విశదాంశుకాధ్యతయు
విస్ఫుటగుముదామోదయులై నగంబులునగంబులు నదీనదంబులు నలినాకరంబులు నా
నాదిగంతంబులు గలయమెలగునలయకనలముకొన్న శ్రమాంబుకణంబులుచెందెనోయన
హిమాంబులవంబులుగురియగుటియగువారలెదుర్కొనిసంభ్రమంబునందోరయ దోరయ
నిచందాన నిరులయథాయథలై పాలియఁబోలయలుక జేటికామినీకాముకులు వెలయ వెల
యడుగువిటులతో విటితతిమాటుమలయ మలయపవనోచ్చలితాచ్చాదినచ్చదనలై మద
నడవానంతరమున లతాంతశయ్య నొయ్యననీద్రించు నించుబోలులమొగంబులుతొంగి
తొంగిచూచి గిలిగింతలురేచి మేలుకొనఁజేసి తదీయమందహాసకందశంబుల నందిగింపు
చు సంకేతనికేతన నూతనమరకేతన శాస్త్రీచింతనప్రచింతనా పరులగుపారలకు నఖం
డజ్యోతియైగాంధర్వవిద్యతోజనుడంచుకమలాససరాశివాసంబురాణనే శాంకపాషా
ణశ్రేణులగరగించి జాలుకొనఁజూచుచుఁ దనయెడననన్యాలోకనంబులఁ దమోగుణం
బువారించి సాహస్యంబొసంగఁ బ్రసన్నయై సత్వగుణాధిదేవతయన సకలచపంచం
బును నిజకళాపరిచ్ఛన్నంబుగాసంఘటించి సరసకావ్యసారరుచిగ్రహణక్రియు సా
రస్యతవిశదపల్లనిర్ణీతప్రక్రియామరక్రియుసాఘశరధరభావవివేచనాసక్రియు సముచిత
ప్రభాకరమార్గమాననీయయైయునభివ్యక్తంబుగాఁ జేయుచుబూర్వపక్షసిద్ధాంతస్థా
పనవిలననంబుకలిమిని సమర్థించి నిర్విద్రోపభావాప్తిచే మునునోవిలాసినియనమించి

ఘనసారప్రఖ్యాతినిగుడఁ గొముదగంధకమనీహారకైత్యంబులతోఁ గమలజాండంబుఁ
గర్వరకరండంబుఁగావిఁపుచు నింపొందు నిస్తవ్రరాకాచువ్రచించిరిక విజృంభించు
నవసరంబుననంబుజాలయనికుంజమధ్య మానియఁడిపవమానతిరుమావలతావితానాంత
రజాలకంబుల నాజాబిల్లివెలుంగునూఁటి నిజాంగంబులదారిచురుకుచురుక్కున గారింప నై
రింపక చిగురుకటారిపీర్చునిబారింబడి బడిబడినివిధింపూఱుచు నెచ్చెలితోనిల్లనియె. 57

ఉ॥ “అన్నవముంచుచేయింబగలాపగలాయెఁ బగాయె వెన్నెలలో
కన్నియ ! యేమియుఁ దినవు గా యవు గా నవుగా దెనీకు నీ
కన్నులయాన చంద్రగుడు కాదుడు కావిడు కాలమెట్టిదో
వెన్నకుంబంధువచ్చెగడవే పనివే యదవేగనింటికిఁ,,

58

ప॥ అని విరహవేదినాదోధూయమానమాన సుయ్య పురోధాగంబున.

మ॥ ఎలఁదేటింగడిమించు మించుగనుదోయింబొమ్మముల్లూర్పుఁ గూ
ర్బులతోంగిఁ విడనాడు నాడుకుక శారవోచేరిరానల్ల న
ల్లలుగాఘ్రాలనివేగు వేగుటకుదిక్కులోచూచు వేనూలు మా
రు లకోరీలకుఁగాక కాఁక సతియామాధిం బతిం దూఱుచుకొ

59

ప॥ ఇత్రైణుగునఁ గురంగేక్షణ లతాగృహంబుదొరంగి వెలుంగందుచుఁ గురంగట

క॥ చూతమెటాజూతమనుచుకొ, శ్రీతరుఁ తదీయవేదిజేరి మనోభూ

శాతాశుగ శాతాశుగ, జాతాశుగ శ్రద్ధ ప్రతి వ్యసనమై కనలకొ

61

క॥ కాంత గతిమాని యిటు శశి, కాంతత్రుంబూని కడువంగబొగుల నిశా

కాంతమదనానిలాదులఁ గాంతి బుపాలంభనంబుగానని రలుకకొ.

62

మ॥ “బుధులెన్నకొభువనాధినాయకునకుం బుత్రుండవై హైమవ

ర్షధురాలోకమునఁతిసిల్లగ నుదారత్వంబుతో సత్కథా

నిధినామించి యనంతరాజ్యపదవిం దీండ్రించునీకేల యీ

శిథిలీభూతవృషీక పాంధమధనోత్సేకంబు రాకాశశి!.

63

క॥ ఇరులో తామరవిరులో, యరులో నెఱిఁగురులు కన్ను లంగనచన్నులొ

సిరులుపురివీడవాడకొ, బరితాపముగూడఁ జూడఁబాడియె? చందా! !

64

సీ॥ కలితపతింగమండలని పానత హేతు వరయనీ రాక మిత్రావకారి !
 వ్యతామోదభాస్వరవాసవాశానిరోధి నీచూపు దోషాధికారి !
 పథికమనోభయాన్వదమహాబిలవిలక్ష్యంబు నీదగుపొల్పు చక్కవైరి !
 జనితదుర్భాగ్యలక్షణనిస్ఫుటంబు నీవృత్తంబు సజ్జనశ్రీవిదారి !
 యాహహానీకృత్యమేమననలవి లుబ్ధ, కుండవా? బాశ్చాత్యుండవా? రక్తనుండవా? కలివా?
 కాకయుండిననొంతుచేయో? కుచు? గనికరములేకమిరి రాకావిహారి ! 65

మ॥ గరిమక శుభ్రవిభూతి మేన నెద లింగంబొప్ప వైవస్థితీ
 గరమరాధ్యుండనంచు శీలముపానంగక విప్రయోగివీజో
 త్తర, ఘోరస్యము కృష్ణపక్షవిముఖిత్వం బంది యోచంద్ర! పెం
 పరం బాపండుండ వైవనిన్ను ద్విజరాజన్నక జనులనవ్వరే?,, 66

కం॥ అనికైరవహీతుదూఱుచు, ననికై రవళిం గడంగు నతనుశరము లూ
 య్యనవాతఘాతమాత, గ్రునవకలిక లురుల శుకరఘనినని రలుకక. 67

కం॥ యవ్యనితే నెలుజడిగొన, నమ్ములనిట్లనింతురయ్య యబ్బాలయపై ?
 నమ్మునబట్టిపపంతము, జిమ్ముదమనుపలుకు నిజముచేసి మనోజా !. 68

కం॥ వలపులహరిదూఱంగన, వలపులసిరి నేచె దక్కటకట ! కటికివై
 చెలితనయుండవగునిన్నీ, చెలితనయుండవనుచు నమ్ముజెల్లు నెమదనా! 69

చ॥ అరయ విషంబులోదివిరి యశ్రవతక విషరాశిపట్టియై
 మెఱిసివిషంబునంబొదలు మీనమ్మ గాక సరోరుహవళిక
 గరిమ ధ్వజంబుగా సఖునిగా శతకోటిగం బూన నంగజా!
 సిరివలనొప్పనో ఘనరుచిక మనునో రహిమించునో తమిక. 70

కం॥ అరదములయ్యగుమత్త, ద్విరదములగుకీరముల గమింతుర చెలిపై
 దరదగతినికు నీకుం, దరద మతిక వెఱుతు నే ననంగ ననంగా! 71

కం॥ రేతాంగతనమునను వద, రేరాజిల్లలను సైతురే రాజముఖుల్ ?
 రేరాపొడవున గన్నీ, రేరా యనుమాత నేతురేరా? మారా! 72

మ॥ అనుకూలించిననీయనంగతకు దేహశ్యాగముంజేయుమి
 త్రునిబాటించి యరూపకంబయిన తేరుంబూని శుంధత్వముం
 దినయమ్ముల్ గొని నీవుభీమహనోద్వృత్తిం దిరుంగం జగ
 జ్జనకుం డెట్లొనంగూర్చినీకుం దగునీసామగ్రి చేశోభవా !

73

చ॥ కుచములనీభ్యజాంకములు కొప్పననీశరముల్ ధరించి ని
 న్నచలజగ్గొల్వొం గా నవినయస్థితి సేచి తుదం దదీశు చే
 రుదివిభవంబుగోల్పడియుం గూరతమాన పనంగ ! నీకిదే
 యుచితము దండసాధ్యుడ వయో! గుణసాధ్యుడవై ప్రియోష్టులన్,

74

కం॥ అనిమారుమాటల సమయం, బున గమ్మునవీడువాతపోతములంగనం
 గొని శుకపికమధురముల, ముచుకొనియిట్లనిరి యల్లముల దబ్బడిలన్.

75

చ॥ “హరునిటలాగ్నిచే వెతల కాలయమైలయ సెనెన మెత్తిమై
 సిరిచెడియున్నయమ్మరుండు చిన్నెలనన్నెలతో లతోత్సవ
 స్ఫురితువనింతుడేగ, జెలి పూపొదలం బొదలం దలంకె నీ
 చురుకుండనంబుమాని దయజూపవనాపవనాపనాపనిన్

76

కం॥ శుకమా ! ముఖరుచిజితకిం, శుకమా! సుకుమారదేహశోభితదుర్వాం
 శుకమా! రక మేలరత్నీ, శుకుమాయిచ్చినహయమ పనూయగనకుమా.

77

చ॥ కొలకొలమంచుగోపురపుం గోవెలకేసలనీవలావలన్
 గలకలరేచుజూచి పయికావలిగాజలిగాలివ్రాలి తొ
 య్యలినలయించెజిల్కలగయాళివి గాకవనాళినీవునున్
 వలవలమన్ వళావళినవాళిదువాళిగ మేళవెంతురే.

78

ఉ॥ లేమభవన్మదూక్షితడలీబడలీనడలీకుతూహలం
 బామనితీపులొనిపికమా శుకమా మొకమాటలేకన్
 యోయో! మృదువాశినేచచలమో ఘలమో బలమో గణింపరే
 కామునియానమికు సెనగా ననగా వినగానమెచ్చటన్.

79

చున్నవారు - మొన్న గొట్టెపాటిలో రథకారులులేక రథమెట్లునడిచినదో వినలేదేమి? కావున యుష్మదీయుల కీయహంభావముగూడఁ బ్రయోజనకారిగానుండలేదు - మంగలి యవసరములేకుండఁ దమకుఁదాము జైరముచేసికొనుటయుఁ చాకలితోనవసరములేకుండఁ దమవస్త్రములు తా మిస్త్రీచేసికొనుటయుఁ జర్మకారుని యవసరములేకుండఁ దమకుఁదామే పాదరక్షలమర్చుకొనుటయు నేర్చిన నవనాగరికులు మీతోనవసరములేకుండఁ దమపనులుతాము నెరవేర్చుకొనలేగని యెన్నఁటికిని దలంచకుఁడు.

ఇంకను బల్లెలలోని పుష్పిణీవసనక్షాళనమును బస్తీలలోని పురిషోత్సర్జన శీలా సంశోధనమును మాత్రము మఱియొకరు నేర్చియుండలేదు - కావున రజకునితోడను బాకీవానితోడను జనులకధికావశ్యకముండకతీరదు - లోకులకు మావలని ప్రయోజనమించుకేని లేదో? ప్రపంచమున విద్యావ్యాపన మెవరినుండియోయినినది మొదలొకటివిచారించుదము అపౌరుషేయములగు వేదములుదప్ప తర్కవ్యాకరణమీమాంసాదిసర్వశాస్త్రనిర్మాతలను బ్రాహ్మణులు స్మృతీతిహాసపురాణకర్తలు బ్రాహ్మణులు కావ్యనాటకములుచెప్పి సర్వదేశములయందును సంస్కృతభాష వ్యాపింపఁజేసినవారు బ్రాహ్మణులు - దేశభాషలలోని బహుప్రబంధముల రచించినవారు బ్రాహ్మణులు-ప్రభువుల ప్రాసాల మంత్రిత్యపదవినధిష్ఠించి భూపరిపాలనచేసినవారు బ్రాహ్మణులు - “నాన్ బ్రామిన్” అని తీసివేయఁబడెడి ప్రకృతకాలమునఁగూడ నాంగ్లేయులతర్వాతఁ బెద్దయుద్యోగములలోనుండిన ఫలునుంది బ్రాహ్మణులు ఇట్టి బ్రాహ్మణులవలననే ప్రజలకేమియు నుపయోగములేదని వక్కాణించుట గర్హ్యము ఇంతయే? మీకందఱుకీ యింతవిద్యగఱపిన వారెవరు? ఇప్పటికింజెప్పుచున్న వారెవరు? నరసరావుపేటతాలూకా కంచరగొట్టెపాటి మీవారికిఁ బ్రకృతము పోడశకర్మలు చెప్పుచున్న వారెవరు? యల్లమందఁగ్రామనివాసులు వల్లూరు లక్ష్మీనారాయణగారూ? వారిప్పుడు విశ్వబ్రాహ్మణులలోఁజేరినను బ్రాహ్మణులే - ఐతే తిన్నయిల్లుగ్రద్దలించెడి మీకేలవిద్యఁజెప్పుచుండెనంటే వారికిఁబ్రాహ్మణులకుఁజెప్పు నధికారములేదు - అట్లుండిన స్వధర్మప్రకాశినీ పత్రికాధిపతులగు శ్రీ కోటిశ్వరశాస్త్రిగారి యజ్ఞానుసారము వారివేదపారనిలయంలో నుపాధ్యాయత్వమున కేలయాయకొనరు? ఎవరేవాఁగుఁబడితేమాకేమి కాని శాలకులకు బ్రాహ్మణులవలని ప్రయోజనము మీకింకను దెలియకున్న స్వధర్మప్రకాశిలోని యొక్కిందివ్యాసముం జదివికొనుఁడు.

బ్రాహ్మణులేమి యపకారము చేసిరి?

ప్రకృతమున మనమే ప్రదేశమునకు వెళ్లివిచారించినను “మనభరతఖండ మిట్టిహీనస్థితిఁ జెందుటకుఁ గారణభూతులు బ్రాహ్మణులు” అను సొక సిద్ధాంతమును మనము తలచుచుగా వినుచున్నాము. ఈ నిర్ణయ నిర్ణేత లందఱు నవనాగరికు లయ్యున్నారుగాని వీరందఱు బ్రాహ్మణులేయని వచించుటకు మాత్రము విచారముగానున్నది. బ్రాహ్మణులిట్టి వారరగుదురా కారాయను సంగతి వీరలకు దుర్భేధముగాదుగాని యాబోధ తెలుసుకొనవలయునను తలంపు లేనియెడలఁ గలుగదు. వీరల కట్టి జిజ్ఞాస సప్నమందైనను లేదు. బ్రాహ్మణులమగు మనకు వేదంబులను, తదనుయాయుస్కృత్యాదికమును నేటులఁ బ్రమాణమో యేటుల వీరికి హామిలవచనములు ప్రధాన ప్రమాణములు. ఈ మహానుభావులు వారివచనము లనుసరించియేమిగుల సంశయాస్పదంబు లగు విషయంబుల పైతము నిర్ణయింతురు, దఱుచుగాఁ దద్వచనంబులకు విరుద్ధంబులగు విషయంబు లన్నియు నప్రమాణము లనియే వీరి యభిప్రాయము. వారి యనుగ్రహాతిశయము వలననే తమ కిట్టి జ్ఞానసేత్రము పైతము గలిగెననియు వచింతురు, ఆపశ్చిమదేశీయుల వేషభాషలును, సౌభవమును, విహారాహారములును, ఆచారమును మున్నగు వానినిగని మోహాతిశయముచేత సంకుచిత దృష్టలయి భరతఖండసంధవుల యాచారవిహారాదుల నిర్విశంకముగ నిందించుటయేగాక తజాచారానుసారులఁజూచి “యోహో వీరు బ్రాహ్మణులా” యని నిందాగర్భితముగాఁ బలికెదరు. ఈ భరతఖండమున బ్రాహ్మణాది వర్ణచతుష్టయమును, అనేకజాతులును గలవు. తత్తజ్జాతులు నియతముగ నొనర్చు వృత్తులు పైతమనేకములు. ఇందు బ్రాహ్మణుఁడు కూడ్రాష్ట్రీని వివాహము చేసికొనఁడు కూడ్రుఁడు బ్రాహ్మణాష్ట్రీని వివాహముచేసి కొనఁడు. ధర్మమార్గాభిలాషియగు నెవ్వఁడేని విధవోద్వాహము చేసికొనఁడు. ఈ చెప్పిన నియమంబులు బ్రాహ్మణులు మిక్కిలి పాటింతురు. ఇట్టి బ్రాహ్మణులనే యుక్తాయుక్త విచారము విడనాడి ఈ మహానుభావులు నిందింతురు. పృథులగు పిత్రాదుల నుద్దేశించిచేయు శ్రాధములయందు బ్రాహ్మణుల నిమగ్తించుట వీరలకుఁ దలనొప్పిగా నుండును. తిండిపోతులయి యనాయాసముగ భక్ష్యభోజ్యంబుల మ్రుంగఁదలచి యింక సొక పన్నాగము పన్నివారనియు మిగుల

నీరసముగా మాట్లాడెదరు. కృతఘ్నులగు మఱికోందఱు “బ్రాహ్మణులు మమ్ముల నజ్ఞానగర్తమునఁ బడవైచిరి” అని పలుకుచు శక్తికొలది బ్రాహ్మణులకు శ్లేశ మొనర్చుటయే దమకుఁ గర్తవ్యమని తలఁచియుంటులఁ జరించుచున్నారు. బ్రాహ్మణులవంటి యనుపయోగ మగుజూతి మఱియొకటిలేదని కొందఱున్నూ, “బ్రాహ్మణులు స్వగౌరవమాత్రమునందే గౌరవముగల వారలయి ఇతరజాతీయుల వంచించిరి” అనిమఱికొందఱున్నూ, ఇటుల నానావిధములుగ విచారశూన్యులై దుర్భాషలు మాట్లాడెదరు. ఈభరతఖండమున జనించి విద్యాధికులనఁ బ్రసిద్ధిపఱించిన మహానుభావులే ఇట్టివచనంబులు బ్రాహ్మణులఁ గూర్చి మాట్లాడుచుండ నొక విదేశసంభవులును, విధర్మియులను నగు నితరజాతీయులు నింద్యముగా మాట్లాడుచున్నారనుట కాశ్చర్యమేమి? ఈ భరతవర్షము యొక్క ప్రకృతహీనస్థితికిఁ బ్రధాన కారణము బ్రాహ్మణులు” అను సిద్ధాంతము కొంచె మించుమించుగ నిప్పటివిద్యావంతులయందును, పారివచనముల నునరించు విద్యావిహీనులయందును, దవానలతుల్యముగనంతటఁ బ్రసరించుచుండుటచేత దీని యధార్థము విచారింపఁ దలఁచి మొట్టమొదట ప్రాచీన బ్రాహ్మణుల విషయమయి విచారించుము. పిదపఁ బ్రకృతకాలపు బ్రాహ్మణులఁ గూర్చి విచారించెదము. బ్రాహ్మణులచేతనే యిట్టిహీనస్థితి మనదేశ మనుభవించుచున్నదని సిద్ధాంతము చేయువారలు కేవలము ఇప్పటిబ్రాహ్మణులను గూర్చియేకాదు. ప్రాచీనులను నిందులకు కారకులనియే వచించుచున్నారు. అందుచేతనే ప్రాచీనులగుఱించియు, నాధునికుల గుఱించియు వ్రాయఁ దలఁచినారము. సామాన్యముగాఁ బైనిర్ణయనిర్ణేతలు పలువురు నవనాగరికులుగా మాకుఁ దెలియుటచేత నిటులు వ్రాసితిమిగాని కొందఱితరుకును నుండవచ్చును. మేమువ్రాయు నదియు నట్టినిందఁజేయువారలకు యధార్థము తెలుపఁదలఁచివ్రాయుచున్నారము గాని వారిని నిందఁజేయుటకుఁగాదు. మేమిందు నవనాగరికులని వ్రాసిన పదము గూడాోషములు విచారించక నిష్కారణముగ బ్రాహ్మణుల నిందించువారలకే యన్వయించును గాని ఇతరుల కన్వయించదు. ఇది మాయభిప్రాయము గావున మేము స్పష్టముగ నిందుఁదెలిపినారము. ఇక ప్రకృతవిషయము విచారించెదము.

ప్రాచీనకాలమునఁ బ్రథమవర్ణులగు బ్రాహ్మణులు శాంతులును, శమ దమాదిగూఁగంయుతులును, జితేంద్రియులునై సత్యస్వభావులును, తమవంతులును నైయుండిరి.

తమ పితృదళచేత బాల్యమున నైదవయేట నక్షరాభ్యాస మొనర్పబడిన వారలయి కొందరి కాలములోననే భాషాపాండిత్యము గ్రహించి గర్వాప్తును సంవత్సరమున నుపసయన సంస్కృతులై యదిమొదలు గురుగృహంబున నివసించి బ్రహ్మచర్యాద్యాశ్రమనియమంబుల యధాశాస్త్రంబుగ నొనర్చుచు శక్త్యనుసార మొకటి చెండు మూడు నాలుగు వేదంబుల శిక్షాద్యంగసంయుతంబులుగ నధ్యయనముచేసి పిదప శాస్త్రంబులన్నియుఁ బఠించుచుండెరి. విద్యాభ్యాసముచేసి పిదప సమావర్తులై సత్కులప్రసూతయగు కన్యను పరిగ్రహించి గృహస్థాశ్రమ నియమంబులఁ జరించుచు వైశ్వదేవాది కృత్యంబుల యధాకాలంబున సలుపుచుండిరి. వివాహంబు యథేచ్ఛంబుగఁ గామ సుఖంబుల నుభయించుటకుఁ గాదనియు, కేవలము పుత్రోత్పాదనార్థ ముత్రమేయనియు వాచుతలంచిరి. ఆనదిసము గృహగతులగు నభ్యాగతాది బృందములకన్న పానీయము లిచ్చుచు, నటులనే వస్త్రాదికములిచ్చి శిష్యబృందములకు వేదశాస్త్రంబులు బోధింపుచు యోగ్యులకుఁ దగిన దానము లిచ్చుచుండిరి. ఇటులనే యంధులకు, కుంటివాండ్రకు, వికలాంగులకునన్న పానీయంబు లిచ్చిపోషించుచుండిరి. తత్తద్వర్ణాశ్రమోచిత కృత్యంబులు దామాచరించుటయేగాక ఇతరులకు నైతము బోధించుచు నిపాలాకంబునఁ గీర్తియు పరలోకంబునకు సుకృతంబును సంపాదించుచుండిరి. ఇహలూకంబున మాత్రము సుఖాభాసము గలిగించుచు పరలూకవిఘాతంబులగు విషయంబులఁ బరిత్యజించుచుండిరి. న్యాయసభలయందు న్యాయాన్యాయముల విచారించువిషయమున రాజులకు సహాయ మొనర్చుచుండిరి. ఆపత్కలములయందు మాత్రము తనకంటె తక్కువ యగు వర్ణ సుల వృత్తుల నవలంబించి జీవయాత్రను గడపుచుఁ సిదప స్వవృత్తులనే యవలంబించుచుండిరి. ఇతరుల బాధించుట నరకమని భావించుటయేగాక పరులనుండి వచ్చు సన్మానము గ్రహించుట నైతము విషతుల్యముగా గణించుచుండిరి. ఇట్లు గృహస్థాశ్రమము గడపి కాఱడపులకుంజని యచటఁ బర్ణశాలల నేర్పరచికొని యందు నివసించుచు నీవారాన్నముచే జీవయాత్రగడపుచుండిరి. యోగవిద్యా ప్రభావమువలన నభీష్టవస్తువుల సంపాదింప సమర్థులై వేనవేలు విద్యార్థుల కన్న పానీయాదికము లిచ్చి వేదశాస్త్రంబులఁ జెప్పచుండిరి. తదనుసారములగు నూతనప్రబంధముల నిర్మించుచుండిరి. నూతనశిల్పంబులఁ గనిపెట్టుచుండిరి. వేదవేదార్థంబులు చక్కగా విచారించుచు బహు

విధంబులగు నీతిప్రబంధముల సెనర్చుచుండిరి. వేయేల, ఇహలోక సుఖమును పరలోకమున కవిరోధంబుగ నుండునటుల సెనర్చిన వారలయి ఈ భూలోకమును స్వర్గతుల్యంబుగ నొనర్చిరి. యోగబలంబుచేత భూత భవిష్య ద్వర్తనూనకాలవిషయంబుల నెఱింగి తదనుసారము జాగరూకులై చరించుచుండిరి. తుదకు తురీయాశ్రమము స్వీకరించి నిరతిశయానందధానుమును, స్వానుభవమౌతసంపేద్యమును నగు పరబ్రహ్మమును స్మరించుచు నాపరబ్రహ్మమునందే లీనులగుచుండిరి. గ్రంథవిస్తరమగు ననతిలంఛి యిందులకు ప్రమాణభూతంబులగు వచనములుదాహరించక యిటుల వ్రాసితిమిగాని అవశ్యమనితోచిన మఱియొక పుష్పంబు ప్రమాణభూతములగు వచనము లుదహరింతుము.

ఓ చదువరులారా ! ఇటులఁ జరించుచుండిన ప్రాచీనపు బ్రాహ్మణులతేమి యపకార మొనర్చిరో తమరేయూహింపుడు. వీరు స్వజాతీయుల నెటుల వృద్ధిలోనికిఁ దెచ్చిరో యటులనే త్నాత్రియాదీతర జాతీయులపైతము వృద్ధిలోనికిఁ దెచ్చిరి. వీరికృపచేతనే త్నాత్రియులు స్వస్వవర్ణోచితక్రియలయందు సమర్థులైరి. వీరియనుగ్రహము వలననే వైశ్యులు శూద్రులు తమతమపనులయందు నేర్పరులైరి. ఏవిధముగాఁ జూచినను నప్పటికాలపు బ్రాహ్మణుల ప్రవర్తనము మిగుల యోగ్యముగానుండెను. వారి ప్రవర్తనమును జూచి బ్రాహ్మణులకు గల భూదేవయను పదము వారియందు సామాన్యముగనే ప్రవర్తించుచుండెనుగాని విశేషోక్తిగ నెంచబడదయ్యెను. సామాన్యముగాభూదేవాది పదములు వారి ప్రవర్తనానుగుణముగనే వారియందు వాడబడెనని చెప్పినను యుక్తంబుగ నుండవచ్చునుగాని అతిశయోక్తి గాజాలదు.

వీరు స్వజాతి వృద్ధిని గురించి బ్రాహ్మవిద్యావిషయిక గ్రంథంబులొనర్చి వానిని స్వజాతీయుల కెటుల బోధించిరోయదే విధంబుగ త్నాత్రియాదులకు వలయు గ్రంథంబులొనర్చి యవి వారలకు బోధించిరనుటకు వారిచేనొప్పబడిన దండనీత్యాది గ్రంథంబులే ప్రబల నిదర్శనములు. ఆగ్రంథములఁ దిలకించిన నీతితంత్రపారంగతులని తమరందఱిచేత నంగీకరింపఁబడు ఇప్పటిరాజుల నీతి ప్రాచీనులనీతియందు పోడశాంశమైన నుండుమో ఉండదోయను విషయమెఱుంగఁ గలము. ఇట్టినీతినిఁ బ్రతిపాదించు గ్రంథంబు లొనర్చినవ్యాసుడేమి, నారదుడేమి, శుక్రుడేమి, కామదకుండేమి, ఘటకర్పరుడేమి, చాణక్యడేమి, వీరందఱు బ్రాహ్మణులేగదా. యుద్ధసన్నాహసమయమున పూహోది

నిర్మాణ విషయమునుగూర్చియు, * నాలికాస్త్రవిధియును, అందులకువలయు నగ్ని చూర్ణాదికమును నుపదేశించిన శుక్రండు మున్నగువారలు బ్రాహ్మణులేగదా. ఇదేప్రకారము వైశ్యవృత్తులగు కృషివాణిజ్యపతు సురక్షణాదిక విషయములఁ దెలుపుగ్రంథము లొనర్చినవారును బ్రాహ్మణులేనుమీ. బృహద్రథునకు పశులక్షణము లెఱుంగఁ జెప్పిన పరాశరుండు బ్రాహ్మణుండేగదా, ఆశ్వలక్షణశాస్త్ర మొనర్చిన శాలిహోత్రుండేవ్వడు ? గజాయుర్వేద మొనర్చిన బాలకాప్యముని బ్రాహ్మణులలోత్పన్నుండేగదా. కృష్యుపయుక్తమగు భూమియొక్క పరీక్షయు భూగర్భవిజ్ఞానమును ప్రతిపాదించు ప్రబంధము లొనర్చిన సాంహితకు లెవరు ? బ్రాహ్మణులేగదా వృక్షాయుర్వేద మొనర్చిరి. ఒకచోట మొలచిన వృక్షముల మఱొకచోటికి నాటుటయు, భూమియొక్కరోగములును, తన్నాశమునకు వలయు నుపచారములును, కుసుమములు ఫలములు బాగుగనిచ్చు నుపాయములును, అకాలములయందు పుష్పఫలాదులఁ గలుగఁజేయు విధానములును, వృక్షముల సాతుటకు ప్రతి వృక్షములు మధ్యభాగమున నుండవలసిన భూపరిమాణము, కొవ్వలు నాటుటచేతనే వృద్ధిజెందు వృక్షముల విషయమును, బీజాగోళణమున వృద్ధిజెందు వృక్షముల విషయమును, ఉద్యానవనముల గూర్చి తెలియపరచు గ్రంథములును చేసినవారలు బ్రాహ్మణులాయెవరు ? ఇటులనే శూద్రుల కుపయోగించు ప్రబంధము లొనర్చిన విషయంబులఁ గూర్చి

* నాలికాస్త్రమన సాధారణముగా మనమిప్పుడు వాడు తుపాకి యగును. ఈ విషయమైన ప్రాచీనులకుఁ దెలియు సంగతిని గూర్చి క్రమక్రమముగ ప్రాచీన, శాస్త్రములనుండి ప్రమాణవచనములు ఉదాహరింపుచు ముందు వ్రాయుదుము.

వారును బ్రాహ్మణులనుట జగద్విదితము. నర్త సౌపదీవుల నిమిత్తమే నాట్యశాస్త్రము విప్రులొనర్చిరిగాని స్వజాతీయులఁ గూర్చికాదు గదా. వస్త్రములు నేసి జీవించువారల నిమిత్తమయి వసనసీవనశాస్త్రమును, శిల్పజనుల నిమిత్తము రథనిర్మాణాదుల ప్రతిపాదించు శాస్త్రమును, గృహనిర్మాణాది కంబులఁ దెలుపు వాస్తుశాస్త్రమును చిత్రలేఖన ప్రతిపాదక శాస్త్రమును నొనర్చిన వారలును బ్రాహ్మణసంకసంభవులుగదా. వేయివిధంబులుగఁ జెప్పఁ బ్రయోజనంబేమిగాని యీధరతఖండమున బ్రాహ్మణలేఱుంగనిదియు, బ్రాహ్మణులచే సునర్పఁ బడనిదియు, నగు శాస్త్రమే తేదనియు నిస్సందేహముగాఁ జెప్పవచ్చును. ఈశాస్త్రములన్నియు స్వోపయోగాగ్రహము బ్రాహ్మణులొనర్చితేదనుటయు నిస్సందేహము. బ్రాహ్మణులు కేవలము వేదంబులకును ధర్మశాస్త్రంబులకును మాత్రమే యధికారులయి యుండిరి అపద తేనిసమయమున త్రివియాదీతరజాతీయులవృత్తుల నవలంబించియుండనేలేదు. ఆస్త్రశస్త్రాదిసకల సాధనంబుల మిగుల నేర్పరులయ్యునుక బుషియేని రాజ్యాశచేత శస్త్రముచేతఁ బట్టి రాజాతోడయుద్ధంబు చేయలేదు. లేక పశుపాల నాదికము చేయ మొదలుపెట్టి వైశ్యులవృత్తికి భంగము కలిగించియుండలేదు. శిల్పాది వృత్తులయందు మనస్సు జొనిపి కూడ్ర జాతీయుల జీవనమునకు లోపము గలిగించి యుండలేదు. బ్రాహ్మణుడైన సమస్తవర్ణులకు మిత్రభూతుఁడు, అతనికిజగ మంతయుమిత్రులే. స్వాగ్రలాభము కోరకయే జగమంతయు మిత్రతుల్యముగ భావించు నీబ్రాహ్మణులకు శత్రుఁ డెవ్వఁడు? ఈవిధమున స్వశరీరపతన పర్యంతము కేవలము మనుష్యులకేగాక జంతువులకు సైతము హితమొనరించు బ్రాహ్మణజాతివారినండి యేమాత్రమయిన లాభముగాని యుపకారముగాని యభిలషించెనా మఱికొందఱు “బ్రాహ్మణులు సకలశాస్త్రములు స్వోపయోగాగ్రహము మొట్టమొదట నొనర్చుకొనిరి. పిదప నవియే యెల్లరకు లాభము కలుగ చేసినవి” యనియనఁదలఁతురు. అదియు పామరుఁ డనఁదగిన మాటయే ఏలనన, సౌధాదినిర్మాణమున కుపయోగించు వాస్తుశాస్త్ర మొనర్చిన మునీశ్వరుఁడు పర్ణశాలయందుండియే జీవయాత్రను గడపుకొని యెను. మయిపూతలు మొదలగు వాని విధానంబులు దెలుపు శాస్త్రములఁ జేసిన ఋషీశ్వరుఁడు భస్మాలంకృత శరీరుఁడేకదా. భూషణాదుల నొవర్చురీతిం దెలుపు శాస్త్రములఁ జేసిన ఋషీశ్వరుఁడు భస్మాలంకృతశరీరుఁడేకదా. భూషణాదుల సొనర్చు రీతిందెలుపు శాస్త్రగ్రంథకర్త యలంకారములు రుద్రాక్షమాలలు. శస్త్రనిర్మాణ

విధులఁ దెలిపిన ఋషీశ్వరుఁడు నారచీరలు గట్టికొనియెను. కృషిశాస్త్రవిధులఁ దెలుపు ప్రబంధము లొనర్చిన మహానుభావులరణ్యంబులనివసించి నెవరిభాన్యమోదుంపలో అకులో దినుచుండిరి. ఈ విషయంబు తెలింగిన బ్రాహ్మణులు స్వోపయోగార్థముచరించి నదియులేక పరోపకారార్థముచేసినదియు, బుద్ధిమంతులకు విశదము వీరలు స్వోపయోగార్థము, దర్భాసనములు, జింకచర్మములు, నారచీరలు. సమిధలు, కమలపుట్టికలు, దర్భలు, గోమయము, మొదలగునవి ? మాత్రమే కైకొనుచుండిరి. ఇటుల వీనిని మాత్రమే గ్రహించుట యసమర్థతచేతఁగాదు గదా, అసమర్థులయిన నూతనంబులగు నటువంటిశాస్త్రంబు లెటుల గనుగొనియెదరు ? యోగమహిమవలన నిందాదివధుల పైన నూతనంబులుగ నిర్మించ సమర్థులగు వారల కీసామాన్యముఖముల ననుభవించుటకు వలయు వానిని సంపాదించుకొనుట కష్టమా? అన్ని విధముల సమర్థులయి యుండియు నిటుల పరులక్షేమాదుల మాత్రమే పరమార్థములని భావించిన యట్టిబ్రాహ్మణుల దూషించ వీరలకు నూరెటులవచ్చెనూ దెలియదు. ప్రతిజ్ఞచేసి నందవంశమంతయు నిర్మూలము చేసినటువంటియును సకలనీతి శాస్త్రపారంగతుఁడునునగు చాణక్యని గృహమునందును గోమయమురాతిముక్కలు మొదలగునవియేనుండెనుగాని లేక మైన నుంపదలేదు. ఈ విషయము ప్రాచీనుల గ్రంథములఁ దెలికించిన విశదమగును. ఈవిధమున వీరువారనక సర్వకాలములయందు నందటిక్షేమమును గూర్చియే ప్రియత్నించు బ్రాహ్మణులయందే లేనిపోనియపవాదములు వీరుగల్పించుచున్నారు. ఇట్టియపవాదములు బ్రాహ్మణులేమి యపకార మొనర్చిరిని జేయుచున్నారో మాకు తెలియుటలేదు.

ఇతరులనుండిలాభమెటుల బ్రాహ్మణులు కోరలేదో యటులనే పరులనుండి గొప్ప సనా నమేమియుకోరలేదు. ధర్మశాస్త్రములయందు “ శ్లో॥ సన్మానాద్రాప్త హ్మణో నిత్యముద్విజేత విషా దివ ” యని చెప్పబడియున్నది. అనఁగా బ్రాహ్మణులఁ దెల్లప్పుడు పరులచేయు మన్ననలవలన విషమునుండివలె భయపడవలయును. పరులు చేయు మన్ననను గూర్చి తాను సమర్థుడయినను నది యంగీకరించగూడదు అనిభావము.

మఱికొందఱు “ బ్రాహ్మణులు స్వగౌరవము సంరక్షించుకొనదలచి త్కత్రి యాది వర్ణుల నజ్ఞానాంధకారమునఁ బడద్రోసిరి ” అని పలుకున్నారుగాని యామాట మిగుల నిస్సారమయినది. వీరిమాట నిజమనుటకు నెచ్చటనేని యొకటియేని ప్రమాణ

అయ్యా, 25-8-11 తేదీగల యుత్తరముచేరినది.

1. దానింబట్టిమాడగా మీకు జంతుకన్న వడియు, వడికన్న జంతు విశేషించియున్నటుల దెలుపుచున్నదిగాని, మాయుత్తరమున మీ బారి నుండి తప్పికోనదలచినవాక్యము లేవికనుగొంటిరో తెలియదు.

2. మీరెడవపేరాయందలి సంగతులందరికి హితమై నవే.

3. ఆశుకవిత్వావధానములయందని మేమువ్రాయుచుండ దానిం బరికింపక నాశుకవిత్వశతావధానములేయని త్వరపడితిరిగదా?

4. ఒకప్పుడెత్తికొని మరియొకప్పుడు దించుట మామతముకాదు.

5. పరాభవమునకు బందెయుగా మీమీ సమిదివరకే నిర్ణయింపబడి యుండినది.

6. శతావధానాశుకవిత్వములపేరులెత్తి ముందుగా గాల్పద్రవ్యక వారే తమశక్తి ముందుజూపవలయునని మీరొప్పికొంటిరిగనుక యీ కలహమునకు గారణభూతులై యాశుకవిత్వశతావధానములకు గాల్ప ద్రవ్యమని మీరేముందుగా జేయవలయును. పిదప మేమని యతిశయింపవలయును. 22-8-11 తేదీన మేమువ్రాసినపద్యమును మరి యొకమారుచూడుడు.

7. మీసపుబద్ధములో నుదహరించిన విషయమునకు దగరు తగర ని మీరును దగుదుము తగుదునుని మేమును వ్రాయుట కాగితములచే టుగాక యెప్పటికీలేదని వదలితిమి.

8. 20-8-11 తేదీన మేముప్రచురించిన పత్రికయందుగల సీసప ద్యమందలి యేర్పాటులేకాక తదితరములు పనికిరావు.

9. మీతోమ్మిదవపేరావిషయము మనయుభయులచే నేర్పాటుచే యదగినదికాదు. ఆభారము సభ్యులదియైయున్నది.

10. మాస్నేహము మీరే ముందుగా గోరినవారగుటచే మీస్నేహ ము మేమును నిల్వప్రయత్నింతుము.

11. రేపటియాదివారమునకే సభ కావలయునను తత్తరము మీకుగాని మాకుగాని యుండగూడదనుట వ్యవధిగోరుటను నూచించుచున్నది. మరల సమ్మతమేయని పొముచావకుండ బడితే విరుగకుండ వ్రాయుట యుక్తముకాదు.

12. ఇదివరకే యేగ్గురుపబడిన వివాహంశములయందు మా మీ బలాబలముల గనుపరుచుటకు నిర్ణయింపబడిన సభ యింటిలోని పెండ్లి వలె జరుగబడునుగాక గుడిలోని పెండ్లివలె నెప్పటికి జరుగనేరదు.

13. ఈకలహమునకు గారణము గుంటూరు సభయందు మీవలననే కలిగినదికావున నట్టి గుంటూరు సభయందే యిదితీరవలయును.

14. నెపములుపన్ని వ్యవధిగోరుచు నెట్లేని సభలుజరుగకుండ జంపునడపునది మీరేకాని మేముకాదు. ఎవరివలనగలిగిన నష్టమునకు వారే పాత్రులగుదురుగాని మేమెట్లగుదుము?

15. దెలుగునేని మీకువదలితిమని యనుకొనకుడనుట కేవలమనవసరము, సభలోనోడినప్పుడుగాక దెలుగు మాకువదలుడని మిమ్మెవరు కోరిరి.

16. మీరు 11 వ పేరాలో పుహావిషయమనియు 16 వ పేరాలో నల్పవిషయమనియు వ్రాయుట విచిత్రముగానున్నది. అనవసరముగు వ్రాతప్రాసి కాలముగడుపక మేమిదివరకువ్రాసిన విషయములకు సహృదించినచో గలుపుదు, సభలో నొడించుటయందన్యాయమేమున్నది.

27-8-11.

ఇట్లు,
కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ,
శతావధాని.

గుంటూరు

27 - 8 - 11

వ॥ రా॥ రా॥ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మగారికి.

అయ్యో,

(1) ఒరూరు “ అని 25 వ తేదీని మేమువ్రాసిన యుత్తరమునకు 27 వ తేది 11 గంటలకు మీరిచ్చిన జవాబు అందినది.

(2) ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు పెంచగఁదలంచుటయేకాని, మా వ్రాసిన యంశముల కొక్కదానికేనియు సదుత్తరము మీరీయఁదలచు కొన్నట్లులేదు, కావున మీయుత్తరములోని యితరసంగతులకు జవాబియ్యలేదు.

(ఈ క్రిందివిషయముల కుత్తరమిఁదలంచితి రే నిండు, లేదా! యూరకుండుఁడు.)

౧. సభ ముందుమీరేచేయవలెను, చుందుత్తరమువ్రాసి యవధానాశుకవిత్వములకై కాల్యద్రవ్వినవారు మీరుకాని మేముకాము.

౨. మీసఫుబద్యవిషయమైనవో మేమే ముందు సభజేయఁదగినదికాని, మీయుత్తరములోని 7 వపేరా ప్రకారము మీసఫుబద్యము వదలుకొన్నట్లు పూర్తిగా స్ఫుటమగుటచే నాభారము మామీఁదలేదు, అవిషయమేయని యిప్పుడేని యరలనంటిరా! మేమేమాపి మిమ్ముఁ బిదపఁ జేయుచుందుము, దానిపందెము దానియందేకలదు.

౩. క్రొత్తినిషయమగుటచేఁ గ్రొత్తివారే క్రొత్తపందెమేర్పఱపవలయును.

౪. మావిషయమై మీరును మీవిషయమై మేమును నవనానపుఁటేర్పాటులు చేసికోవలసినదేకాని యయ్యని సభ్యులేర్పఱపఁదగినవికావు, ఉభయులచే నేర్పఱచికోనబడిన సభ్యులు న్యాయాన్యాయములును రసారసములును తారతమ్యములును విచారింపఁదగినవారు మాత్రమే.

౫. ఈవిషయముల కంగీకరించుచు, మీరుసభ సమకూర్పుఁడు, లేదా మేము సమకూర్చెదము, మీకిష్టమగు నెల్లరు సభ్యులను (జస్టిలను) మీరేర్పఱచుకొనుఁడు, మేమును నల్లేయేర్పఱచికొందుము, సభాధిపతి వారిచే నేర్పఱచికోనబడును, ఇంక నుత్తరప్రత్యుత్తరములు పెంచక యంగీకారానంగీకారములు తెల్పుఁడు, తెలుపరేని మీరీయుద్యమము మానికొన్నట్లే ప్రజలు దలంతురు గాత.

౬, సభ సేయించుటగాని సభకు వచ్చుటగాని స్థిరీకరించినచో సభాముఖమందు మీయనధానాశుకవనములకు లక్షణము చెప్పి పండితుల యొప్పించవలెను.

౭. “ఈకలహమునకుఁ గారణము గుంటూరు సభయందు మీవలన నేకల్గినది” అని 13 వవేరాలలో వ్రాయించినారు, ఆ కారణము మీము ఖముగావినినఁగాని మేము నిర్ణయించుకొనము చల్లకువచ్చి ముంత దాచుట యెందులకో మాకరయరాకున్నది.

౮. జరూరనివ్రాసినను వెచకటివలెనే ఆలస్యముచేయక రేపు సూర్యోదయమునకు తప్పక జవాబు పంపవలెను.

ఇట్లు,
దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

ఉదయం 8 గంటలకు 28-8-11

గుంటూరు.

అయ్యా!

ఈదినమున సభ తప్పక జరుగునను మీప్రకటనను బురస్కరించుకొని యనేకలనేక గ్రామములనుండి వచ్చి నిరీక్షించుచున్నారు వారిని వృధాశుల నొనరించుట యుచితము కాదు కావున నవధాన సభావిషయ మేమయినదియుఁ బ్రకటించి వారిసందియము తీర్పుడు. మాయుక్తమునకు బ్రత్యుక్తము రాకుండఁగనే మేము ప్రకటించుట యుక్తము కాదు గదా?

ఇట్లు,
దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

29-8-11.

గుంటూరు,

అయ్యా,

మొన్న వ్రాసిన యుత్తరమునకును నిన్నటి యుత్తరమునకును మీరి ప్పటికిని జవాబు వ్రాయలేదు. తగిన ప్రశస్తి యుత్తరమిచ్చెదరా! లేగా? మీ తూష్టింభావము పునకార్యములకేకాక పెక్కుమందికార్యములకుఁ గూడ భంగముఁ దెచ్చుచున్నది. దీనికేని జవాబు నేటిపూర్వహ్నము 2 గంటలలోగా రాజేని 27వ తేదీగల మాయుర్తరములోని 5 వ పేరా లోని చివరసంగతి నిజమనియెరలంచి మేము కాకినాడకు వెళ్లుచున్నాము మీయావజీవము మీరు పూర్ణివ పూనికమాత్రము వదలుచుండుము కాము.

ఇట్లు,

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

మ॥ రా॥ రా॥ దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి గారికి.

29-8-11. గంటలు 11.

అయ్యా,

1. క్రియతేలిని జవాబులతో గాలహరణ మొనరించుచున్నది మీరే కాని మేముగాదు మీ మీ సపుబద్ధవిషయము మేము వదలలేదు.

2. సభయం దాశుకవిత్వావధానాదుల ముందు సలుపవలసినది మీరేకాని మేముగాదు అందునకు గారణమిదివరకే తెల్పినారము. మీ మీ సపుబద్ధవిషయమే కావున మీ మీ సమునకన్న వేరే పంఢమనవ సరము.

3. మేమిదివరకు దెల్పిన నాల్గింటియందును సభ్యులు న్యాయమని తోచిన పద్ధతుల నవలంబించి పునయందలి తౌగతమ్యముల నిర్ణయింప దగియున్నదికాని మీరును మేము నేర్పాటులుచేసికొనుట మాకంగీకారముకాదు.

4. మనము చెరి నలుగురుజడ్జీల సేర్పరుచుకొనుట కష్టసాధ్యముగా న యెరియొకరిని గాని చెరి యిద్దరినిగాని సభ్యులలోనుండి యెంచుకొనుటయు వారిచే సభాపతి యెన్నబడుటయు దగునని మాయభిప్రాయము. తక్కినయంశము మీకును మాకును సహమేకదా.

5. ఈవిషయమై సభ గూర్చుటకును, అట్టిసభ దగుపద్ధతులతో నడపుటకును వలయు సేర్పాటులను పెద్దమనుష్యులు కొందఱలోంచి చుచున్న సంగతి మీకును దెలిసినదేకదా.

6. 7వేరంలో మీరరయు గారణము మాకిప్పటికిని గానరాకున్నందునకుమాత్రము విచారముగానున్నది.

7. శీఘ్రకాలములోనే సభయందు మనతాతమ్యములు తేలుచున్నవికావున మీరిదివరకు వ్రాసినట్టియు ముందు వ్రాయబూనినట్టియు త్రమములకిదియే జవాబుగా నెంచగోరుచున్నాము.

ఇట్లు,

కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ,

శతావధాని.

మ॥ రా॥ రా॥ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మగారికి.

(1) మీరు సభకొఱకు నిర్ణయించిన 27-28, తేదీలు తప్పించి మా నిబంధనలకంగీకారానంగీకారములనేనిఁ దెల్పక చల్లఁగాసభ దాటించిగత జలసేతుబంధనమన్నట్లు 29వ తేదీని 12 గంటలకు జవాబు పంపుటయు ఆజవాజేసి స్వవచోవ్యాఘాతములతో నిండియుండుటయుఁ జూడఁగా మా 27వ తేదీ యుత్తరములోని “తేలుపరేని మీరి యుద్యమము మానికొన్నట్లే ప్రజలు దలంతురుగాక” అను వచనము స్పష్టమయైనది. అయినను నీపిచ్చపేషణ మవధరింపుఁడు.

మిత్రాత్మవలన నేదోరీతిని మసిపూసి నేరడుకాయ చేయుత్రోవకన్నట్లుచున్నది. మామీఁదఁగాలుద్రవ్యుణాఁడు ముందుకవియైయుండుటయేకాక విద్యత్కవియై యుండుటట్లుండే మైగా సుభయభాషాసాహిత్యజ్ఞానముగలిగి వ్యాకరణాదిప్రజ్ఞలుండి యాశురచనయందు నేర్పుగల్గి నిరాఘాటమైన యవధానశక్తి కలవాఁడుగా నుంధవలెను. ఇందులో మీరాంధ్రమున నాశుకవనమును నవధానశక్తియుఁగల వాగమని చెప్పుచుఁ గ్రాలుద్రవ్యితిరి. ఆంధ్రమనఁగా, నేకల్లిఖాల్లిపదములతో యెట్లోవ్యవహరించునదికాదు. నన్నయాదుల సమృతులట్టివి

శ్రీమత్పరదేశవతాయైనమః

నిష్పత్తుపాతహృదయులును య ధార్థ పరిజ్ఞాతలును నగు నొ
గుంటూరుపురవాస్తవ్యులగు నార్యసోదరులారా! కొప్పరపువారు ప్ర
జ్ఞాపూర్వకముగా 27 వ తేదీ ఆదివారమునాఁడు సభకురావలయున
ని ముందుగామామై గాలుద్రవ్వి పత్రికవ్రాసి, యందులోని యసందర్భ
ములనుదెల్పుచు మేముత్తరమియఁగా, దానికిఁ దగుసమాధానమువ్రా
యక యేవోకొన్ని యుక్తులతోఁగొన్నియు త్తరములువ్రాయుచు సభ
ఆదివారము తప్పించి సోమవారమునకుమార్చిరి. తుదకాదివారమునాఁ
డురాత్రి యనేకగ్రామములనుండి విచ్చేసిన మహాజనుల విఫలమనోర
థులఁజేయుట యుచితముకాదని మేమాదివారమునాఁడు వ్రాసిన యు
త్తరములోఁ గొన్ని పండితసమ్మతములైన నిబంధనము లుదాహరించి
“యీప్రకారము మీరు సభకూర్పుఁడు లేదా మేముగూర్చెదము అంగీ
కారానంగీకారములు రేపుదయమునకుఁ దెల్పుఁడు లేదా మీరీయు
ద్యమము మానుకొన్నట్లే ప్రజలుదలంతురుగాక” అని స్పష్టికరించినను
దానికి జవాబువ్రాయక, సభానిర్ణయదినమునందుఁగూడ నుదయము
కి గం||కు మరల రిమ్మై ఁడరు పంపినను దానికిని నేమియుఁబలుకక చ
ల్లఁగా నాదినమెల్ల దాఁటించి ఆమరునాఁడు 29 వ తేదీని మాకవసర
ము లేకున్ననుమేము మరలమియుద్యమము మానుకొన్నట్లేయనితలఁచి
మేముకాకినాడవెళ్లుచున్నామని వ్రాసినయు త్తరమునకును దగినసమా
ధానమేమియు వ్రాయుకుండుటచే వారుసభను మానుకొన్నట్లు ముమ్మా
టికిని స్పష్టపడినది

పిదప సభమాటట్టులుంచి మీ ఘా యుత్తరప్రత్యుత్తరములలో
ని సారాసారములును న్యాయా న్యాయములును ప్రాజ్ఞులమూలముగాఁ
దీర్చికొనిపిమ్మట విద్యావాదమునఁ బ్రవర్తించుననియు ఇందులకు రేపుద
యము 8 గం||కు లోగా జవాబిండుని 29 వ తేదీ రాత్రి 7 గంటలకు
మావ్రాసిన యుత్తరమునకు నేడు 10 గంటలకు ననవసరపు యుక్తుల

లో దానికిగూడ సంగీకారమునుదెల్పక “యుత్తరప్రత్యుత్తరములు ముగించుకొన్నాము” అని వ్రాసిన యుత్తరమునుగూడఁజూచి వారికి జబాబువ్రాయుట యింతతో ముగించుకొని ఆ యీ యంశములు లో కులకు శ్రుతపఱపఁదలంచి ఈనాటి సాయంకాలము 6 గంటలకు శ్రీ ఫస్తుకంపెనీ నాటకశాలలో నుపన్యసించుచున్నారము గానఁ దామెల్ల విచ్చేయఁ బ్రార్థితులు.

గంటూరు, }
80-8-11. }

ఇట్లు,
తిరుపతివేంకటేశ్వరులు, శతావధానులు

—:ఇ:—

వైనుదాహరించిన యాహ్వనపత్రిక ననుసరించి శ్రీ ఫస్తుకంపె నీహాలులోనికి ననేకులు పౌరులును నితరులునునగు మహాజనులు నియమితకాలమునకుమున్నే వచ్చియుండిరి. పదఁపడికాలేజియుపాధ్యాయులగు బ్ర॥ శ్రీ॥ మల్లాది వేంకటసోమయాజులవారి కోరిక ననుసరించి శ్రీమాన్ వంగిపురం కృష్ణమాచార్యులు బి. ఏ. ఎల్. టి. (వీరును కాచీ యుపాధ్యాయులే) గారగ్రాసనాధిపత్యమును వహించిరి. వీరు సంస్కృతాంధ్రములలో గ్రంథముల రచించిన పండితకవిసత్తములు. పిదప నాయాయీ యుత్తరములు తిరుపతివేంకటేశ్వరులు వినిపింపుఁ దొడంగిరి. మొదట వేంకటశాస్త్రిగారు శ్రీ కొప్పరపువారి మొదటి యుత్తరమునుమాత్రము వినిపించి అనాడే 12 గంటలు మొదలు మూడు గంటలవఱకును గోర్ట్లో గంసాలులనుగూర్చిన వ్యాజ్యములోనా త్యమిచ్చియుండుటవలని యాయాసముచేఁగాఁబోలును పదఁపడియుత్తరములను దిరుపతిశాస్త్రిగారిని వినిపింపుమనిరి. తిరుపతి శాస్త్రిగారు వినిపించుచుండఁగా గొందఱు పెద్దమనుష్యులువచ్చి యంతతో ప్రకృతసభముగించుటకై వేంకటశాస్త్రిగారిని గోరిరిగాని తగినంత హేతువునుజూపి కోరనందున వేంకటశాస్త్రిగారందుల కంగీకరింపరైరి పిదప గంభీరముగాఁ దిరుపతిశాస్త్రిగారాయీ యాయుత్తరప్రత్యు

త్తరముల నుపన్యసించుచుండఁగా వెంకటేశాస్త్రిలగారు దానినాప
 నుంకించువారితో సహేతుకముగా మెల్లఁగా నుపన్యసించుచుం
 డిరి. పదఁపడి సభనాపుఁడని కోరినవారు తామేదో మధ్యచెప్పు
 టకు నవకాశమిందనికోరిరి. అందులకును దుట్టతుదనుగాని వీలులేదని
 యు నప్పడేని యగ్రాసనాధిపతుల నడుగఁదగియుండుననియును వెం॥
 ౧॥ గారు బదులు చెప్పిరి. పదఁపడి యుత్తరములనెల్లఁ దిరుపతిశా
 స్త్రిగారు వినిపించినపిదప నెవరుసమర్థులో, యెవరుకారో, యెవరియు
 త్తరములు దురుసుగానున్నవో యెవరివట్టివికావో, యెవరు కోరినషర
 తులు పండితసమృతములో యెవరివికావో, యెవరి వెనుకతీతవలనసభ
 కాలేదో, లోనగు సంశయములు సభ్యులకేకక సభనాపవచ్చిన యుత్తమ
 పురుషుల హృదయములకుఁగూడ స్పష్టపడినవి. ఆ యాయంశములనే
 శ్రీ అగ్రాసనాధిపతిగారు తుట్టతుద నుపన్యసించుచు మీసములపద్య
 ముయొక్క యర్థమునుగూర్చి తాముగూడ నిదివఱకుఁ బొరపాటుగా
 నే యన్వయించుకొంటిమనియు నిప్పుడది స్పష్టముగాఁ దెలిసినదనియు
 నుభయభాషలు రానివారు దానితోలికిఁ బోఁగూడదనియు సంస్కృ
 తమురాని తెలుఁగుగణనీయముకాదనియు నుపన్యసించుచుండఁగా సభ
 నాఁగుపూనికతో విచ్చేసినవారు ప్రకృతమావిషయము నాగవలసినదని
 కోరిరి. దానిమీఁద నగ్రాసనాధిపతిగారు వీరికోరిక ననుసరించి యా
 పద్యాగ్రమునిప్పుడు విస్తరింపక వదలితిమనిచెప్పి యావిషయముమాని
 తహకీయుభయకవులయందును భగవంతుఁడున్యాయముగాఁ దోఁపించిన
 యభిప్రాయమును వెల్లడించిరి. అదివిని సభ్యులెల్ల నానందించిరి. పిదప
 శ్రీ వెంకటేశాస్త్రిలవారు కవితయనసేమో, కవియన నెవరో,
 ఆశుకవితయనసేమో, కవికివలసిన సామగ్రియేమో తేటతెల్లముగాను
 పన్యసించితి. పదఁపడి సభనాఁగు పూనికతో విచ్చేసియున్నవారిలోను
 కరగు మ॥ రా॥ రా॥ గోవిందరాజుల శ్రీ వాసరావుపం లు బి. యే.
 బి. యర్. గారు సర్వసమృతముగు తమ మనూరధము వెల్లడించిరి
 వారిపూనికకు వెంకటేశాస్త్రిగారు తమ సమ్మతినిదెల్పిరి, పదఁపడి

యంతకొక యరగంటకుమున్నేలైలుదిగిసభాభవనమునకు వచ్చియున్న
 ట్టియు తిరుపతి వెంకటేశ్వరుల శిష్యుడైనట్టియు చిరివాడ గ్రామకా
 పురస్థులు శ్రీవేలూరి శివరామశాస్త్రిలవారీ క్రిందిపద్యములఁజదివెరి.
 ఆ॥ వె॥ రాజుగ్ని భుజంగరావు చల్పతిరావు

గూర్చి యిటులువాసె గుంటురుపురి
 జరుగుచున్న వైరచర్యయందునదిర్ప
 తికవి, వెంకటకవి, తెరువుతప్పె॥1॥

చ॥ అనవినియంత నామడలునామడలుంబడిపోయినట్లు వ
 చ్చిన నదిమిధ్యయంచుదెలిసెన్ గవితాసభలేకపోయెగా
 కనువుగ ధారణాబలమునందున నాశుకవిత్వమందునన్
 దనివిగఁగొప్పపుంగవుల దారులు తీరులు చూచితీరనే॥2॥

తే॥ గీ॥ కాశినాథబుధేంద్రుఁడు ఘనుఁడు శ్రీని
 వాససూరియు నెందఱోవలతులైన
 కవులు పీఠనిమిసము కఱచిపట్టి
 పీఠనున్నారె కొప్రపంపుఁ బిదపకవులు॥3॥

తే॥ గీ॥ కలదు నేత్రావధానంపు గరిమయొకఁడు
 కలదు గర్భావధానంపు గరిమయొకఁడు
 కలదు హస్తావధానంపు గరిమయొకఁడు
 పీని నెఱుంగని సూరులెంచేని గలరె॥4॥

ఉ॥ అందము మీఱఁ గాఁ గవులుహాయిగపీనులవిందుఁజేయసం
 క్రందనతుల్యులౌ విభులు రచ్చలమెచ్చగ సత్కవిత్వమా
 నందముగల్గునట్లులనునర్పదుఁవేటొకఁ, డందునిందునం
 దందుశతావధానమును నప్తవధాన విధానమొక్కగం
 టం ద్రిశతీధ్రుపద్యకరణంబును నియ్యవివేలువేఱుచే
 యందరమేయటంచు బుధులందఱు వల్కుదురట్లుగాక మూ
 టిందృఢమొప్పు నొక్కెడవడిందగిలించి శతావధానము

ధ్యందమిమీఱఁగా నతులితాష్టవధానము దానిమధ్యమం
 దుం దొరలించి త్రైశతముతోడనఁజెప్పి శతావధానపూ
 ర్తిం దగురీతిఁజేసి పయిఁదేకువమీఱఁగఁరెంటియందుబు
 ద్ధిం దిలకించి ధారణవిధిం జదువంగలవాఁడ నబ్బురం
 బందఁగ దీనిజేయుమనియందురొ మూటిని వేలువేఱఁజే
 యందగునందుకోమునుమహాత్ముఁడు తాఁజరికొండధర్ముఁడున్
 సుందరసత్కవిత్వపరిశోభితుఁడై తగురాఘవుండుశో
 భందనరారు రంగఁడును పండితుఁడై తగువెంకటార్యుఁడ
 స్పందితబుద్ధిసాగరులు భవ్యులు దిర్బలిపేంకటేశులీ
 చందపుధారణాబలపుసంపదచే నవధానమై డం
 డేందము పల్లవింపఁగఁ గడిందిగఁజేసియుమాకునింతభి
 ట్లం దయసేయ దానిఁగొనికాదె వధానమునాచరించుటా
 దిందరియించుటల్ సభలదేలుట లిచ్చటికేగుదేరుటల్
 నందితసత్కవిత్వ పరిణావాక్యతుల్ ముక్యతుల్ సభాసదుల్॥

అనంతరము తిరుపతిశాస్త్రులవారు తమరు కాకినాడ వెళ్లుటనుగూర్చి
 న యావశ్యకతనుదేల్పి యందులకై పౌరులయాజ్ఞనుకోరి అట్లు కోర్కె
 చోఁగలిగెడి యపవాదులను గొన్ని టినంతకుమున్నే వృధాగాగల్గినవా
 నినిజెప్పి యొప్పించి పండితసమ్మతమగుసభకుఁ దమయావజ్ఞీవమును బ
 మావధిగాఁ గడపుమెనఁగితిమనియు వారెప్పుడందుల కంగీకరింతురో
 అప్పుడే వెంటనే తెలుపవలసియుండుననియును మొడివివరమించిరి. పి
 ట వెంకటశాస్త్రుగారు తాముమరికొన్ని దినము లీపురముననేయుండే
 మనియు నున్నను బ్రకృతవిషయమున నిఁకఁదమకు సంబంధముండఁబ
 దనియు నుపన్యసించుచుఁ గొన్ని చమత్కృతి ప్రధానములగు వాక్య
 ములచే సభకానందమును గల్గించిరి. అంతటితో సభ జయజయ ధ్వం
 లతో ముగిసెను. మఱునాఁడీక్రిందిపద్యములను వేలూరి శివరామశా
 స్త్రులవారు కొప్పరపువారి కంఠిరి.

శ్రీమత్పర జేవతాయైనమః *

మ॥ రా॥ య॥ శ్రీ॥ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మగారికి.

చ॥ తిరుపతి వేంకటేశ్వరలకుఁ దెంపరివై సరివైఖరిం గవీ
శ్వరుడగువాఁడు నోటనుడువన్ గడుసిగ్గిలు నాశుధారకున్
బురికొలుపందలంచితై “నమోనమః” యంచు వచింపకేటియ
ల్లరియిది సింగ మేన్లుపలలంబు భుజింపక పూరిమేయున్॥

మ॥ అనిమిత్తంబుగఁ గాలుద్రవ్విన త్వడీయాహంత నాపుందలం
పున నీనీరసనిర్గుణాశు కవనంబున్ జెప్పి నిన్ద్రెల్వసెం
చిన యస్మద్గురువర్యులన్ సుకవితాశ్రీధుర్యులన్ మానిపిం
చి నినుం గెల్వఁగ వచ్చి నానిదె సభంజేయుంతువో వత్తువో॥

ఉ॥ గంటలు గట్టికొంటివట “గంటకు వందలు నేలు పద్యముల్
గెంటుదునంచు” నేడు పరికించెద గెంటుటయెట్టిదో నినుం
గెంటెద నే వధానమున గెల్చెద నీరసధారయందు నీ
ఘంటికలూడఁగొట్టెదను కాచుకొనం గమాకింపుమిత్తటిన్॥

శ్రీ॥ గురుపాద సేవజేకూరినవ్యాకృతిపాండిత్యగరిమయటండనిచ్చి
ఉభయభాషాకావ్యవిభవాభిరామమాచారాండిత్యగరిమయటండనిచ్చి
రసవత్ప్రబంధనిర్మాణధీశ్లాఘురీపాండిత్యగరిమయటండనిచ్చి
సురుచిరలతాభరితాశుకవికృత్యపాండిత్యగరిమయటండనిచ్చి॥

గీ॥ ఆశుపతనంబటంచు గొండాడదగిన

తావకాశుక విత్వంపుఁజేవఁగూడ.

తావక శతావధానవిధంబుఁగూడ

జూడఁదలచితి వేంకటసుబ్బరాయ!

చ॥ తిరుపతి వేంకటేశ్వరసుధీవరశిష్యుడనాదుపేరు వే

లూరి శివరామశాస్త్రియనిలోకమువాకొను న్నాథ్యమైన వ్యా

కరణముజీవనము నధికారముకావ్యపురాణనాటకా

కరములఁజేయఁజాలుదు నఖండఘనాగ శతావధానమున్॥

గుంటూరు

81-8-11

}

ఇట్లు వినీతవశంవదుడు,

వేలూరి శివరామశాస్త్రి,

శతావధాని.

పిమ్మట త్రిపురనేని రామస్వామిగారీక్రిందిపద్యములఁ
కొప్పరపువారికిఁ బంపిరి.

శ్రీగురుభ్యోనమః.

మహారాజశ్రీ) కొప్పరపు సుబ్బరాయశర్మగారికి.

సీ॥ అఱవదేశంబున నవధానమొనరించు,

టోకాద! యిదియుగంటూరుసీమ

పల్నాటిసీమలోఁ బద్యంబులను జెప్ప,

టోకాద! యిదియుగంటూరుసీమ

ఆయూర నాయూర నాశుకవితసెప్ప,

టోకాద! యిదియుగంటూరుసీమ

గుడివాడసీమలోఁ గొన్నియూళ్లను జెప్ప,

టోకాద! యిదియుగంటూరుసీమ

గీ॥ ఎట్లుదక్కించుకొందురోయిపుడుమీరు,

నిండుకొల్వనమీకున్న దండిబిరుదు

లూరకేటోదు పూజ్యులఁ గాఱు లఱవ,

నాశుకవిసింహ కుండినహంసలూర.

ఈ బట్టులరీతిఁబద్యములఁ బల్కుటెకాని శతావధానమె
ష్టట్టుల నేదిచేసితిరి, పండితులెల్లరు మెచ్చినారలో
గుట్టుగఁబోవకీతిని, గొంతెతనంబును జేయజూతురె
పెట్టలుక్రొవ్విపుంజుపయి, బీరముఁజూపినలాగుదోపదో.

గీ॥ జగత్తివైదికులౌట మీసాలఁదీసి,

కొన్న సేవ్యరుసవ్యరు; నిన్నుసవ్య

కుందురేకన్న వారు నియోగివయ్య,

మీసములఁ గాచుకోలేక మిడుకుచుండ.

క॥ గంటలఁగల్పెదరే!ము,

క్రండితురగములకు హాలికవితానంబీ

గంటలుమతియేకార్యము,

పొందె వచింపుండు కొర్రపుంగవులారా.

సీ॥ శతఘంటకవనంబుసల్పుదు మన్నమీ,

శక్తియడంపనేజాలమెక్కి

అష్టావధానంబు నాచరింతుమనమీ,

శక్తియడంప నేజాలనొక్కొ
 ఆశుకవిత్వంబు నాచరింతుమనమి,
 శక్తియడంప నేజాలనొక్కొ
 సద్గ్రంథరచనంబు జరపుదుమన్నమి
 శక్తియడంప నేజాలనొక్కొ
 ఇంగిలీషునవత్తురో యెఱిగియడపఁ,
 గరము నేజాలనొక్కొమాగురువులేల
 రండువేగమిబిరుదులుతెండు పెట్టి,
 పొందునిండుసభను గొప్రపుగవులార
 గీ॥ ఓడినారని తలపోయువాడమీరు

నాకుబ్రతుత్తరంబును నీ కమాన
 ముద్రవహియింతురేని నీముచ్చెఱిగి
 ముందుపనిజూడుడీ కొప్రపుగవులార.

క. శివరామశాస్త్రిగారికి. జవాబునొసగకయెవ్వభగజంపునడపిననొ
 వ్యవసాయముకలదునుడీ. వ్యవధింగయికొనకయిండుప్రత్యుత్తరమున్.

అంగలూరు, } ఇట్లు, బుధజనవిధేయుడను.
 8-9-1918. } త్రిపురనేని రామస్వామి.

పిదపఁ గాకరపత్రి యగ్రహారమునుండి సామవేదుల
 సూర్యనారాయణావధానిగారీక్రిందియుత్తరము కొప్పరపువారికంపిరి

శ్రీరాములు.

శ్రీమత్పుర దేవతాయైనమః

సామవేదుల సూర్యనారాయణావ ధాని నేతావధాని అండస్థావధాని వద్దనుంచి	} మాహారాజశ్రీ కొప్పరపువేంకటసుబ్బరాయ శర్మకేవలాంధ్రీశతావధాని గారికి.
--	---

❖ విధ్యాచర్చాపత్రిక ❖

అయ్యా,

తమకున్న బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వర మహాకవులకును
 ఒకమాసంబునుండి జరుగుచున్న కవితాకల్పహంబును పత్రికాముఖంబున

వింటిని. అందుమీరు మేమే ఆంధ్రకవీశ్వరులము. మేమే సేత్రావధానులము. మేమే యస్తావధానులము. మేమే శత్రావధానులము. మేమే యాశుకవితా ధరంధరులము. వేయేల మేమే ఘంటాపంచ శతృద్య రచనాచతురులము. అని మీరు వ్రాసికొని యహంభావము వహించి యానందించితిరిగదా! తమంతట తామే యిట్టివ్రాతలు వ్రాసికొని యానందించుట హాస్యాస్పదమని తామెరిగిన సంగతియే. అది యటుండనిండు; సర్వసాధారణమైన యాశుకవితకేమి; తమక సేత్రావధానంబున నెన్ని బిరుదులున్నవో; యస్తావధానంబున నేయంకితంబులున్నవో; జేదంబున నేగండ పెండేరంబులున్నవో; సంగీత శాస్త్రంబున నేఘంటులున్నవో, వానినిమీకంటె నతిశయించి కాక గపర్తి విద్యత్సభలో ది 20 సెప్టెంబరు 1911 సంగరం లేదీని తత్తద్దల శంబుల నెరవేర్చి యూడబెరుకుచున్నాను. గనుక నీనోటీసు అందిన వెంటనేమీప్రజ్ఞా విశేషంబును గనుపరుప నాలోజునకు కాకరపర్తి మీరు రాకోరెదను. లేనిచో “మీతో విద్యాచర్చలకు రాజాలను, అని నాకొక జూబై నను వ్రాయకోరెదను. ఇట్లు జరుపరేని మీవ్రాతలసత్యంబుగా వెల్లడించెదరు. మీయహంభావత్వమును జూడ నేనహంభావప్రకటనాసమ్యుండనైనను మీయెడల నేనహంభావము వహించితిని. ఇందుకు పెద్దలనుగ్రహింతురుగాత.

ది 14—9—1911.

మహాం కాకరపర్తి అగ్రహారం
తణుకు తొలూకా, కృష్ణాజిల్లా.

చిత్తగించవలయును.

ఇట్లు,
సామవేదుల మూర్తి నారాయణ
వధాని,
సేత్రావధాని అండస్తావధాని

ప్రధానపోషకులు

శ్రీశ్రీజగద్గురు విరూపాక్షస్వాములవారు.

ఈసంవత్సరము చందాయించిన—

పోషకులు.

- 1 తాడేపల్లిలక్ష్మీనరసింహారావుగారు, మక్తాదార్, చొల్లేరు.
- 2 రంగావర్ణుల హనుమయ్యగారు, జిల్లాకోర్టువకీలు, గుంటూరు.
- 3 ప్రత్తిపాటి బ్రాహ్మణులు, వైశ్యులు.
- 4 పులిపాకపూర్ణయ్య పంతులుగారు, వకీల్, నర్సరావుపేట.

ఇవ్వవలసినవారు—

- 5 తిప్పరాజు కామేశ్వరరావుగారు, కరణం, మగ్గిరాల.

ఈ నెలసాము చెల్లించిన చందాదార్లు

- 1 ఎసమండ్రవెంకటసుబ్బయ్యగారు—కొప్పరపుఁబాలెము.
- 2 అబ్బరాజుసూరయ్యగారు-తాలూకాక్లర్క్—నత్తెనపల్లి.
- 4 కౌతాపుండరీకాక్షుఁడుగారు-స్తీడరుగుమాస్తా-గుంటూరు.
- 3 పన్నాలబుచ్చిరామయ్యగారు-మల్లేశ్వరస్వామ్యాలయధర్మకర్త.
- 5 వేమూరు వెంకటసుబ్బయ్యగారు-హేడ్ కలెక్టరాఫీసుక్లర్క్.
- 6 తుమ్మేటిపాపయ్యగారు-తుమురుగోడు.
- 7 పిరాట్లఅప్పయ్యగారు-కోనాయపాలెం.
- 8 దేవులపల్లినరసింహశాస్త్రిగారు-మండపేట.
- 9 గోగులలక్ష్మీనారాయణగారు-కరణము-గోగులపాడు.
- 10 రామరాజుసీతారామయ్యగారు-కరణము-వ్యాపకంపల్లె.
- 11 పుచ్చాసీతారామశర్మగారు-పెదకొండుూరు.
- 12 వల్లూరునరసింహారావుగారు-స్కూల్ మాష్టరు-చినమకెన.
- 13 దండెంరాజునారాయణరావుగారు-పిడుగురాళ్ళ
- 14 కాకుమానుకోటయ్యకుమారుఁడు వెంకటసుబ్బయ్య, ముప్పాళ్

ఫకటన,

కమసాలులమీఁదిదావాలో నాతోఁగూడ బ్ర|| 1 మల్లాదిరా
మక్కష్టసోమయాజులవారు 2 శిష్టానీతారామశాస్త్రులవారు 3 చె
ళ్ళపిళ్ళవెంకటశాస్త్రులవారు, ఈమ వ్యవసంధితులను 1 బ్రాహ్మణుని
1 వైశ్యుని, 1 కమ్మను, 1 తెలుఁగాను, 1 గొల్లను, 1 చాకలిని, 1 మంగలిని,
1 యానాదివానిని విచారించి మరల నవంబరు 3 తేదీకి సరియగుకాత్రి
కపూర్ణిమను వాయిదావిధించిరి. పైవాయినాకు నచ్చినసాక్షులకే
మి చూడవచ్చినమఱికొందఱి కేమి గుంటూరిలోనికొందఱు బ్రాహ్మ
ణులును వైశ్యులును నన్ననత్రముంబెట్టి నాకుమ హూపకార మొనరిం
చినందుకుఁగృతజ్ఞుఁడనగుచు వచ్చు వాయిదాకును మరల నదియ ప్ర
కారమునాహాయ్య మొనరించినాభార మొక కొంతతగ్గింపఁ బ్రార్థితులు

పల్నాటివీరచారిత్రము — ఇది ద్వితీయకావ్యము. గ్రంథకర్త
శ్రీనాథుఁడయగుట గ్రంథనార్యము చెప్పవలసరమండను కాని దీ
నిని నీచకులజులు సుద్దులుగాఁజెప్పి కొనుచుండుటచే నుత్తమవర్ణులును
విద్వాంసులును గొంతకాలమునుంచి సన్మానించుచుండుటలేదు. ఈ
రుపాండవయుద్ధవిశిష్టమగు భారతకథవలెనీగ్రంథము కడువివసంపై
యుండుటచేతను స్వదేశచరిత్రయగుటవలనను ప్రభావకవికృతమగుట
ను మిత్రుక్యలేషక వఱకు హూణభాష నేర్చి శతావధానియైయాం
ధ్రవ్యాకరణమును ఛందోలక్షణమును జక్కగసభ్యసించి కుశాగ్రబు
ద్ధియగుట 1-2వత్సరములలో నేగీర్వాణమున నాటకాంతసాహిత్యగలి
గి భాష్యములవహితమవ్వ యింపఁ జాలిన మాయూరికినాథక్రొశమా
రమందలిగుత్తికొండగ్రామనివాసిలక్కిరాజు ఉమాకాంతమీగ్రంథ
ముం బ్రకటించి కథానాయకులయొక్కయు గ్రంథకర్తయొక్కయు
యశముతోపాటు తనయశముగూడ జగద్వ్యాప్తముంబొనర్చె-మా
పత్రికయంగుఁబ్రకటంపఁబడువీరభాగవతము నిదియు నెక్కట కథ
వలయువారు బెజవాడ హిందూహైస్కూలుకు ప్రాయవలెను.